

2015

št. 2-3

CENA 4,00 €

mladika

Erika Jazbar

OD VEDNO LJUBIM LEPOTO

GOVOR OB PRAZNIKU SLOVENSKE KULTURE V DSI

Veronika Kranjc

Klic v zvezdno noč

POEZIJA

TEMELJ NAŠE
ODREŠENOSTI

Uvodnik

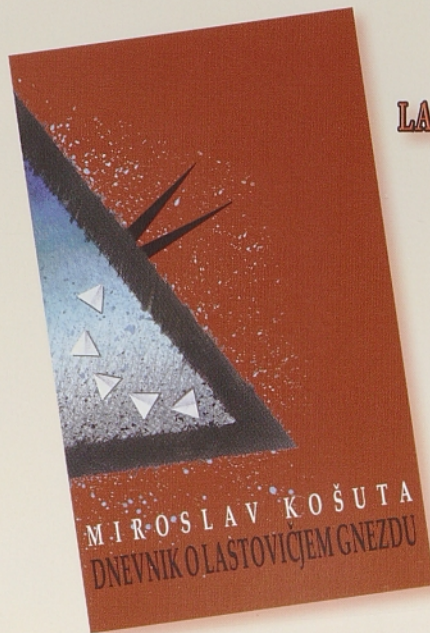
Marija Mercina

VELIKA DEŽELA

Novela

kazalo

Temelj naše odrešenosti	1
Erika Jazbar: Od vedno ljubim lepoto	2
Marija Mercina: Velika dežela	5
Veronika Kranjc: Klic v zvezdno noč	9
Boris Pangerc: Argentina 1993 (6)	12
Irena Žerjal: Peta Avenija in smrtne zagate (25)	15
Mojca Polona Vaupotič: Narava – večna inspiracija za impresioniste	16
Antena	19
Ocene: B. Žorž: Nauk gora (C. Velkovrh); Primorska zgodba Marije Mercina (I. Cergol Pešorda)	30
Knjižnica Dušana Černeta (111)	32
Vladimir Kos: Kantilena premaganemu Angelu smrti	36

MIROSLAV KOŠUTA
DNEVNIK O
LASTOVIČJEM GNEZDU

NOVO!

*Vsem bralcem Mladike voščimo
vesele in blagostovljene
velikonočne praznike!*

Uredništvo

SLIKA NA PLATNICI: Letošnjo nagrado Nadja Maganja sta prejeli Ljuba Smotlak in Berta Vremec za dolgoletno delo na področju zborovskega dela in dela z mladimi (foto M. Maver).

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel. 040-3480818; fax 040-633307
uprava@mladika.com; redakcija@mladika.com
www.mladika.com

Oblikovanje: Matej Susič
Izdaja: Mladika z.z o.z.

Registrirana pri trgovinski zbornici v Trstu dne
21.4.1999 pod številko 114276.

Član USPI (Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Reg. na sodišču v Trstu št.193 dne
6.4.1957 • ISSN 1124 – 657X

Tisk: Grafika Soča d.o.o. – Nova Gorica
Izhajanje revije podpira Urad Vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.

UREDNIŠKI ODBOR: David Bandelj, Erika Jazbar, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Mitja Petaros, Nadia Roncelli, Matjaž Rustja, Tomaž Simčič, Breda Susič, Jernej Šček, Zora Tavčar, Evelina Umek in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Jadranka Cergol, Peter Černic, Marija Češčut, Danilo Čotar, Liljana Filipčič, Diomira Fabjan Bajc, Lučka Kremžar De Luisa, Peter Močnik, Milan Nemac, Adrijan Pahor, Bruna Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja, Ester Sferco, Marko Tavčar, Neva Zaghet, Edvard Žerjal in člani uredniškega odbora.

Posamezna številka Mladike stane 4,00 €. Celoletna naročnina za Italijo in druge države 30,00 €; po letalski pošti: Evropa 50,00 €, Amerika 60,00 €, Avstralija 65,00 €.

Za plačilo lahko uporabite poštni tekoči račun 11131331 – Mladika - Trst. Na banki: Zadruga kraška banka - Banca di Credito Cooperativo del Carso (IBAN: IT58 5089 2802 2010 1000 0016 916; SWIFT: CCRTIT2TV00).

Temelj naše odrešenosti

Odrešenost je za kristjana in posebej za oznanjevalca odrešenja NAČIN ŽIVLJENJA. Odvija se v zahvaljevanju in služenju, v veselju odrešenih Božjih otrok, ki smejo klicati svojega Boga: ABA OČKA.

Apostol Peter je našo odrešenost opisal z besedami: *»Vi ste izvoljeni rod, kraljevsko duhovništvo, svet narod, ljudstvo za Božjo last, da bi oznanjali odlike tistega, ki vas je poklical iz teme v svojo čudovito luč«* (1 Pt 2,9).

Zavest, da smo poklicani po imenu, izvoljeni za kraljevo duhovništvo in svet narod, nas priganja k oznanjevanju luči, ki razsvetljuje vsakega človeka.

ODREŠENOST je dar, ki ga nosimo v sebi v vseh osebnih in družbenih razmerah, v mladosti, zrelosti in starosti, v zdravju in bolezni, v vseh razmerah življenjske poti. Kljub temu pa se moramo vse življenje boriti za odrešenje in vero, kot lepo opominja apostol Juda: *»Bojujte se za vero, ki je bila svetim izročena enkrat za vselej«* (Jud 1,3).

OD KOD PRIHAJA NAŠA ODREŠENOST?

V današnjih razmerah se zdi, da človek lahko vse stvari rešuje sam ali z drugimi ljudmi in sredstvi. Boga ne potrebuje. Zadnje merilo je človeška presoja, spretnost in odločitve.

Bistveni problem pri tem samoodreševanju pa je človekova omejenost. Vsak človek je namreč zaznamovan z grehom in grešnimi nagnjenji, ki zamegljujejo pravo spoznanje in onemogočajo pravilne odločitve. Rezultati pa so vidni na vsakem koraku: namesto življenja in veselja prihajajo razdori, trpljenje in smrt.

Apostol Peter je sam izkusil, kaj pomeni 'zaupati vase', ko je, kljub obljubi zvestobe Jezusu pri zadnji večerji, v strahu trikrat zatajil svojega prijatelja. Šlo je namreč za njegov biti ali ne-biti. Ko je do kraja spoznal svojo krivdo in se zjokal. Po Veliki noči je v moči Sv. Duha, pogumno povedal: *»V nikomer drugem ni odrešenja; zakaj pod nebom ljudem ni dano nobeno drugo ime, po katerem naj bi se mi rešili.«* (Apd 4,12).

Apostol Pavel se je zavedal svoje zaslepljenosti, ko je preganjal Božjo Cerkev in s tem Kristusa, vendar je doživel odrešenje po milosti: *»Z milostjo ste namreč*

odrešeni po veri, in to ni iz vas, ampak je Božji dar. Niste odrešeni iz del, da se ne bi kdo hvalil« (Ef 2,8.9).

Apostoli so morali napraviti dolgo pot, da so ob Jezusu prišli do prave odrešenosti. Ni bilo dovolj, da so odgovorili na njegov klic. Ni bilo dovolj hoditi z Njim, ga poslušati in občudovati njegove čudeže. Ni bilo dovolj hoteti izpolniti njegove zapovedi. Med *»hoteti«* in *»narediti«* je navadno velik razkorak.

Morali so doživeti veliki petek, ko so pred križem odpovedali vsi človeški sklepi. Moral je umreti stari človek, da je nastal prostor za novega človeka, preustvarjenega v Svetem Duhu in ognju. Takrat so spregovorili v jezikih, ki so jih razumeli vsi.

»Hvalili so Boga in vsi ljudje so jih imeli radi. Gospod pa jim je vsak dan pridruževal te, ki so našli odrešenje« (Apd 2,47).

JEZUS NI ZAMENJAL EKIPE

V politiki, gospodarstvu in celo v športu se pogosto soočamo z zamenjavami oseb in ekip. Morda se tolerira spodrselj enkrat, dvakrat. Potem pa pride odpoved. Dovolj je že pritisk medijev, javnega mnenja. Krivde niti ni treba dokazati.

Jezus pa ni zamenjal ekipe, čeprav je tolikokrat odpovedala. Na veliki petek so se skoraj vsi razkropili. Simon Peter je sicer še nekaj ur prej zagotavljal: *»Tudi če te vsi zapustijo, jaz te ne bom zapustil. Življenje dam zate!«* In Jezus mu je jasno napovedal: *»Preden bo petelin zapel, me boš trikrat zatajil!«* Peter seveda ni verjel, vendar se je prav to zgodilo. Ko je šlo za njegovo kožo, je odpovedal.

Tako se je moralo zgoditi. Učenci so morali spoznati, da se ne smejo zanašati nase in na svoje moči. Samo strah jih je še držal skupaj, vendar so bili v Čenakolu zaklenjeni, ker so se bali, da so za svojim učiteljem na vrsti oni.

Jezus pa je vstopil k njim pri zaprtih vratih in jih pozdravil: *»Mir vam bodi. Ne bojte se!«* Ni jim očital nezvestobe in strahopetnosti. Ni zamenjal ekipe. Nasprotno: iste ljudi, ki so bili tako krhki in nemočni, je postavil, da bodo nadaljevali delo odrešenja, ko bodo krščeni z Duhom in ognjem. Da se ne bo mogel ne papež, ne škofje, ne duhovniki ali redovniki, ali kateri

(dalje) ➔

Erika Jazbar

Od vedno ljubim lepoto

(Govor ob prazniku slovenske kulture v DSI, 9.2.2015)

Dober večer!
Z velikim zadoščenjem nastopam pred polno dvorano Slovencev v tržaškem mestnem središču. Z velikim zadoščenjem govorim v dvorani, ki nosi ime po pomembnem graditelju povojnega slovenstva v tem prostoru. In pred publiko, ki ji problematične in druge resne teme niso tuje oz. je ne odbijajo.

Jedro današnje publike se zbira čez sezono vsak ponedeljek na večerih, ki rastejo iz treh temeljev: to so moč kontinuitete, moč mestne kulture in moč intelektualnega nivoja. Tu sta še dva elementa, in sicer zavezanost slovenstvu, ki je v tej dvorani sama po sebi umevna, in delo na etični pogon ljudi, ki jim čut za skupnost in krščanske vrednote niso tuji.

“Slovenska dediščina mi je dajala moč za hude napore in v njej sem vedno našel neizčrpne možnosti osebnostne prenovitve in poglobitve,” je napisal pri nas premalo poznani sin goriških korenin Milan Komar o svojem delu med slovenskimi ljudmi v politični emigraciji.

Zahvaljujem se Vam za povabilo na današnji večer. Mislim, da si od mojih besed pričakujete predvsem jasnost. Ko bi si želeli pisan mozaik metafor, citatov in lepih misli, bi povabili kulturnika oz. besednega ustvarjalca. A ste povabili mene, ki sem časnikarka, poklicno radovedna, opazujem in skušam razumeti našo družbo, naš ožji svet. V naš mikrokozmos tudi verjamem, zanj delam v mejah svojih prepričanj in mislim, da smo lahko srečni, da nam je bil dan ta košček srednjeevropskega prostora.

Jasnost in neposrednost torej.

Obojega v naši skupnosti ni. Obojega smo potrebni. Oboje bi si morali privoščiti. Pa se raje prepuščamo mlačnim valom reke, ki se ob koncu svoje poti izliva v morje, plavamo v mirnih vodah všečnosti. Kot Soča,

ki v mojem mestu umiri svoj tok in izgubi čudežno barvo, življenje in bistrino, ki jih premore na Bovškem.

“Ogromna solza se mi zdiš, a še kot solza - krasna!” piše o njej otožni pesnik, ki je svojo tuzemsko pot zaključil v Gorici pred približno enim stoletjem, 100 let je moral tudi počakati na doprni kip v goriškem ljudskem vrtu, sicer pa počiva v planinskem rajju Vrsnega.

Všečnost torej. Všečnost je nevsiljiva in tiha, kot nalašč za današnji čas, za katerega pravijo, da je že prenasičen in dodatnih obtežitev ne potrebuje. Všečnost je po definiciji sprejemljiva za širok krog ljudi. S časom nam ustvarja zmotno prepričanje, da se imamo vsi radi, da smo vsi enaki, da se vsi strinjamo glede povedanega, ki mora biti formulirano na čim bolj splošen način. Všečnost raste iz poudarjanja neproblematičnih aspektov našega vsakdana in prikrievanja ali odmikanja od vsebin, ki še niso razčiščene, v prepričanju ali upanju, da jih bo čas zabrisal. No, pa jih čas ne zabriše, temveč le pokrije in se prej ali slej vrnejo. V drugačni obliki in tonih, moč neizpetih in potlačenih besed pa zna biti uničujoča. Prava mana za avtorja gledališkega teksta ali psihiatrične eksper-tize, a za vsakodnevno življenje dokaj zahtevno.

Opredeljene vsebine, torej.

Ne odpovemo se načelom, na katerih gradimo desetletja. Tu so zavezanost narodnosti in jeziku, poudarek na enojezičnih srečanjih, povezava z zdomstvom, s Koroško, z izseljenskimi skupnostmi po Evropi in po svetu, v političnem smislu samostojno nastopanje in zahodnoevropski politični model, v etičnem smislu naslanjanje na krščanske vrednote, v družbenem smislu demokratično soočanje. Gre za vrednote, ki so nas spremljale do današnjih dni, s temi vrednotami je naš del manjšine preživel tudi brez denarja, s temi vrednotami se nismo izgubili v morju večinskega naroda, imanentne ideologije, začasnih trendov,

➔ (UVODNIK – dalje s prejšnje strani)

koli kristjan hvaliti s svojimi zaslugami, ker bodo do kraja spoznali svojo revščino in grešnost. Kar pa bodo naredili dobrega, je v resnici Božji dar. Zavest, da je nekdo poskrbel za nas, ko smo bili brez rešitve in nato zagotovil našo prihodnost, utrjuje našo odrešenost.

»Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte« (Mt 10,8).

Moja odrešenost se mora videti v očeh, na obrazu, v mojem čutenju, mišljenju, govorjenju in delovanju, vedno in povsod.

AU

nismo nasledli demagogijam in vedno novim parolam. Če je somišljenikov pri nas manj kot nekoč, se zaradi tega ne smemo odpovedati tem vsebinam, če vanje verjamemo, temveč iskati somišljenike drugje. Že več kot dve desetletji jih lahko najdemo v matici, v čezmejnem prostoru in predvsem v Ljubljani. Osrednja Slovenija ni ozka in vzvišena, če smo zmožni približati se ji na dostojni ravni. Samo z oplajanjem v intelektualno urbanem okolju v slovenskem jeziku, ki ga imamo v osrednji Sloveniji, bomo preživel. In privabili v svojo sredo nove prijatelje.

“Človek se ne rodi kot popolna stvar, ampak je nekakšen zasnutek. Mora šele postati. Vsa človeška narava kliče po tej popolnosti, hoče se izpopolniti, dozoreti, rasti, resnično biti človek, udejanjiti svoje možnosti in se uresničiti. To, kar je zahteva človekove narave, je hkrati tudi dinamizem, vendar te zahteve ni mogoče uresničiti izven resnice. Samo v smeri resnice je ta uresničitev sploh mogoča,” še pravi Milan Komar.

Današnja družba je izgubila dinamizem, ker ne išče več, še najmanj resnico, ne ve več, kje je izgubila barvo, bistrino, notranjo moč. Naša družba je pozabila, da izhaja iz gorskega sveta, da nosi v sebi pogled v brezmejnost, da stremi po polnosti, po občutku dihanja s polnimi pljuči, kakršnega imamo, ko dihamo gorski zrak. Zato se naša inačica osivele in mestoma

že sterilne zahodne civilizacije predaja zamorjenosti, ki se pretaka v zagrenjenost, ki preide v zamorjenost.

V zadnjih letih v naši sredi nismo znali ustvariti, obdržati ali prepoznati karizmatičnih osebnosti, kakršen je bil mož, po katerem je poimenovana ta dvorana. Ne potrebujemo solistov, ki zapojejo enkrat in nato čez leto molčijo. Potrebujemo graditelje.

Primanjkuje nam politične kulture, ki bi nam pomagala razumeti tok dogodkov. Trdno slonimo na prosveti in športu, ki sicer marsikdaj in marsikje ponujata dogodke, ki presegajo amatersko raven, a je odpovedal tisti del naše družbe, ki je gradil na formaciji, ki se ji v širšem pojmovanju pravi politična šola. Politična šola ni namenjena politikom, temveč družbenim delavcem, kadrom, kar so tudi predsedniki naših najmanjših društev. In iz teh kadrov črpa celoten naš sistem. Ki danes nima kje črpati.

Politična naivnost je za skupnost pogubna.

Še bolj pogubno pa je današnje tako razširjeno lagodje same-sebi-namen družabnosti, ki kljub bučnosti nosi v sebi manj življenja kot folklorizacija. Folklorizacija je obredno ponavljanje vedno enakih ritualov brez življenjskega soka in ozmoze s sedanjostjo. Nima veze s folkloro, ki ima to žlahtno poslanstvo, da goji narodno blago in narodno izročilo. Za skupnost je od folklorizacije bolj pogubna le enosmerna družabnost, ki se omejuje na kioske in nanje prilagojeni nivo diskusije. Marsikje nismo daleč od tega.

Notranja svoboda je temelj zunanje svobode, še pravi Milan Komar. Tisti, ki se ne prilagajamo trendom današnje družbe, bodimo samozavestni in ponosni na to, kar imamo, kar znamo, kar delamo. In predvsem zavedajmo se tega, kar imamo. Kot Goričanka vam zavidam študijske dneve Draga, ponedeljkove večere, predavanja v Finžgarjevem domu, revijo Mladika. Benečiji zavidam samozavest unikatnega izročila, ki je prisotna pri navadnem človeku, melodijo slovenskega narečja, devetico božično in slovensko koč na Matajurju. Tudi na Goriškem premoremo veliko lepega, kar nam lahko zavidate.

Če nas danes hočejo prepričati, da so prioritete družbenega delovanja druge, da bi morali drugače razmišljati, se ozirati za drugim, nujno obiskati drugačna srečanja, iskati stik z drugačnimi krogi ali ljudmi, in nam do tega ni, ker čutimo drugače, imamo dolžnost, da ostanemo pri svojem. Če smo zaradi tega deležni vzdevkov, pridevnikov, tudi psovka, nič huđega. Naš srednjeevropski Sigmund Freud je že pred enim stoletjem trdil, da je vse relativno, še najbolj tisto, kar se opredeljuje kot normalno. Pri društvu Rečan pa vam bodo odgovorili z verzom žlahtnega Alda Klodiča, s katerim so naslovili tri knjige,

Erika Jazbar.

v katerih so zbrana besedila treh desetletij Senjama beneške piesmi, ki je za vse tiste, ki trpijo, ker so Slovenci zamorjena skupnost, pravo zdravilo za dušo. Ta verz se glasi: "Pustita nam rože po našim sadit!"

Pri svojih 42 letih sem videla marsikatero kotirano sireno, ki se je izpela, filozofijo, ki ni zdržala, osebo, ki se ni izkazala za tako genialno, kot so nam jo prodajali. In naša skupnost je živila mirno dalje.

Pri svojih 42 letih pa sem v naši sredi spoznala veliko družbenih delavcev, ki več desetletij delajo dan za dnem, ki si za to delo ne pričakujejo plačila, slike na časopisu ali intervjuja. Moč prostovoljnega dela je vrednota, ki se ji ne smemo odpovedati, ker daje naši družbi življenjski sok, ki ga noben še tako odličen gost ne more dati. Ne smemo se odpovedati domačim produkcijam na vseh področjih, saj plačana skupina, ki odbrenka svoje na odru in potem odide, bo še tako kvalitetna, a se potem vrne domov. Moč skupnega dela, ki obrodi dogodek, s tem ni primerljiva in ostane v nas. To moč zaenkrat premoremo, ne pustimo se prepričati, da je treba profesionalizirati vse pore našega delovanja, sicer se bomo nekega dne znašli brez temeljev, stebrov, strehe, doma.

Na prostovoljnem delu se gradi tudi naša svoboda.

Bodimo proti toku tudi v tem, da si za bistvene vsebine vzamemo čas, se vanje poglobimo. Danes zveni neuglašeno, saj mora biti vse hitro, uporabno, zavrano, enostavno. Pomembne vsebine - to drži - so v resnici zelo preproste, vendar se do preprostosti dokoplješ, potem ko si se v te vsebine poglobil in iz njih izluščil bistvo. In ko dojameš svoje bistvo, ne iščeš legitimacije, ki ti jo daje masa. *Paucis vivit genus humanum*, mi je nekoč rekel drug sin goriških korenin, politični emigrant in izseljenski pisatelj Zorko Simčič. Človeški rod sloni na maloštevilnih. Maloštevilni so bili tudi graditelji argentinskega čudeža izvrstnih izdaj Slovenske kulturne akcije. Maloštevilni, a s srčno kulturo.

Najbolj krut in pravičen literarni zgodovinar je čas, je še povedal Zorko Simčič. Kar velja tudi za druga področja našega življenja. Čas odbere Prešerne od Kopitarjev, pritlikavce od velikanov. Čas je o naši skupnosti že marsikaj povedal, kar sedanjost ni, in bo še marsikaj povedal, če bomo znali preživeti.

Gorica in Trst umirata, to je dejstvo. Umirata demografsko in vsestransko. Z njima umira tudi slovenska skupnost v njiju. Gre za zgodovinske procese, ki jih ne moremo ustaviti z nobeno reformo, evropskim projektom ali naddržavnim koridorjem. Obe mesti sta v drugem povojnem obdobju umetno živeli na račun meje, geopolitične pozicije in raznih javnih skladov, kar je izničilo dinamičnost in kreativnost

ljudi, tudi slovenskih. V večstoletni zgodovini slovenske prisotnosti na tem koščku zemlje je naš mali svet znal preživeti še tako zahtevna prehodna obdobja, ko je bila uničujoča moč vsakdana taka, da bi lahko zbrisala tudi materialne sledove naše prisotnosti. Razne obletnice nas spominjajo, da premore naša zemlja tudi moč preživetja. Mogoče nam bo tudi tokrat znala pomagati, v pričakovanju novega pozitivnega vala, ki ga sicer sama ne bom doživela.

Letošnje leto bo leto obletnic, od svetovnega konca druge svetovne vojne do slovenskih povojnih pobojev in do zamejskih 50. študijskih dnevov Draga. Letošnje leto bo prineslo novo vodstvo krovni organizaciji SSO, spomladi bo kongres slovenske stranke, ki bo maja beležila 40 let deželnega delovanja z imenom Slovenska skupnost. Vsaka obletnica je tudi priložnost, da opredelimo naš odnos do jubilaranta in ga vključimo v današnji čas. Ne več "kam plovemo", kot smo pravili v časih mojega mladinskega udejstvovanja, temveč "kdo smo". Šele nato bomo lahko začeli odgovarjati na naslednje vprašanje, in sicer "kako oz. kam naprej".

Tudi površna analiza nam bo prinesla spoznanje, da razlike v naši manjšini so, odgovarjajo novim načinom starih ideologij, saj so to razlike v pojmovanju narodnosti, jezika, šole, identitete, kulture, politike. Nič hudega ni v tem. Vsak ima pravico do svojega mesta pod soncem, vsak naj dopušča bližnjemu, da se izraža, kot sam misli, z ljudmi, ki so mu bližji, s sogovorniki, ki jih ima najraje. Če bomo spoštljivi do svobode bližnjega, se bomo s tem bližnjim tudi bolj sproščeno pogovarjali in dogovarjali. Mogoče bo leto 2015 vendarle nekaterim prineslo to spoznanje in taisti nekateri ne bodo več stremeli po tem, da spravijo vse pod svoj klobuk, ki ni dovolj širok, predvsem pa ni dovolj spoštljiv do drugačnosti, da bi lahko sprejel vse odtenke barv.

Mislim, da se je čas, ki mi je bil dan na razpolago, iztekel. Nazadnje bi segla po svoji formaciji. Po izobrazbi sem klasični filolog. Če me kdo vpraša, zakaj sem diplomirala iz grščine, bi danes odgovorila, da je bilo to zato, ker od vedno ljubim lepoto. Lepota v klasičnem smislu je največ, kar je zmoglo človeštvo. V filozofiji, umetnosti, gledališču, arhitekturi, verzih. Naši družbi bi zato zaželela, da bi to lepoto gojila na vseh področjih, da bi se odpovedala samemu-sebi-namen kričanju, uničevanju, trganju vsebin, jezika, podob. Naši družbi bi zaželela, da bi si privoščila lepoto v odnosih, besedah in dejanjih. Temu se reče tudi čut za humanost. Če odklopimo splet, omrežja, aplikacije, čate in telefončke, bomo tudi razumeli, da čut za humanost nosimo v sebi. Le prikljicati jo je treba in ji slediti.

Hvala za pozornost!

Marija Mercina

Velika dežela

Novela je prejela prvo nagrado na 43. literarnem natečaju revije Mladika

Pod drobnimi prsti svetlobe se sinjina spopada s sivino in se pred sončnim vzhodom preljuje čez njo. Po dolgi temni noči bo Sonce na stežaj odprlo modra okna neba.

Mlado žensko, ki že dolge ure leži v porodni sobi, valovi bolečine zapuščajo in se spet vračajo ... premori med njimi postajajo vse krajši, komaj zadostujejo za globok vdih. Diha vse hitreje ... še en krik in ... Med stebroma njenih nog se spušča v življenje kakor skozi slavalok ... Tu sem! Njegov zdravi jok valovi po prostoru še potem, ko ji ga položijo k prsim. Njeno telo se počasi umirja, začuti, kako jo mož hvaležno boža po obrazu in ji poljublja roke, potem pa ji babica vzame otročička in ga iz njenega naročja preloži v njegovo.

»Močnega in zdravega fantka sta dobila.«

Bolečine so izzvenele, tiho je, vse mirno in gladko, podobno napojeni zemlji po obilnem dežju ... Družinica je sklenjena v nerazdružljivi člen verige. Trdna vez med njimi pa se počasi razpira tudi k drugim ljudem. Moški in ženska, zdaj starša, bi v svojo srečo rada povabila vse svoje najbližje. Magda mu reče:

»Telefoniraj mami, naj pride v porodnišnico, pogledat Lukca, noni pa pojdi povedat kar sam. Novice bo še bolj vesela, če jo obišeš in ji sam poveš.«

Robert zamolči, da ni nikomur sporočil o njenem odhodu. Zakaj bi taščico Mihelco, kot jo imenuje malo za šalo in malo iz velike simpatije med njima, zakaj bi jo prebujal sredi noči. Zjutraj, malo pred koncem poroda, pa se je zaman trudil, ni dvignila slušalke, ni je več našel doma. Kasneje je poskušal še z mobijem, vendar mu ni vrnila klica. Gotovo je pri svoji mami v domu upokoјencev. Če bi se mu taščica zdaj oglasila, bi veselo novico istočasno izvedeli obe. In Mihelca bi takoj telefonirala še svojim sestrama. No, bodo že izvedele, prej ali slej ga bo taščica sama poklicala. Sicer pa se ji lahko oglasi iz službe. Čeprav je ob Magdi prebedel pol noči, bo moral tudi tja. Delo ga vedno počaka in delavci tudi.

Ojoj, koliko žensk je v Magdini rodbini! Same ženske – nona, taščica in njeni sestre – on ubožček je edini moški med njimi, da ga razvajajo in prežijo

na vsako njegovo željo, on pa jih uboga, vsaj zdi se tako. Vse štiri so skupaj z njima pričakovale rojstvo prvega otroka. Da bo fantek, sta najprej povedala Mihelci in potem še ljubi noni. Na ultrazvočnih pregledih sta kot zamaknjena opazovala njegove gibe, njegov obrazek jima je postajal tako domač in ljub, da sta ga že nekaj mesecev klicala po imenu: Lukec. Prvič se bo v rodbini, kjer že dolgo ni zajokal noben otrok, rodil fantek. Dve Magdini teti se nista omožili in tudi mladi mami, tej hčerki edinki, je biološka ura že nekaj let zvonila alarm. Zato se zdaj vse štiri neskončno veselijo njegovega rojstva. Najbolj pa Lukčeva skorajšnja prababica, prav ponosna je na to, da bo dočkala pravnuka. Sicer pa je bila vse dolge mesece med Magdino nosečnostjo prav nadležna, ko je spraševala, ali bo res fantek. Lepo, da bo spet fantek. In naj mu bo ime Mihec.

Kako spet? Ali ni prvič? Sploh pa že ima hčerko Mihaelo. Zakaj bi imel fantek enako ime kot njegova babica Mihelca? Nona je vzredila in vzgojila tri deklice, dvema je bila mačeha, Mihelco je rodila, potem ko se je drugič omožila. Njeno veliko pričakovanje otrokovega rojstva in skorajda nestrpno vsiljevanje imena je vnukinjo Magdo tako jezilo, da ji je celo Robert moral prigovarjati in jo miriti. Saj nikomur ne škodi, če nona pove svoje želje, kar naj pove, katero ime ji je všeč, ko bo čas dozorel, pa bosta o njem odločala starša, torej onadva. Če Magda želi, da bo Luka, naj bo Luka! Je pa tudi Mihec lepo ime. Magda pa, da ne in ne. Z nono sploh ne smeta razpravljati o tem, saj si s tem prilašča njunega otroka še pred njegovim rojstvom. No, dobro, kaj bi, nosečnice so pač takšne. Robert ji je spet prikimal, čutiti mora, da jo popolnoma razume in podpira. Počasi pa je vse to postajalo nepomembno. Vsi so opazili, kako noni pešajo življenjske moči. V zadnjih mesecih je oslabela in shujšala, Mihaela, ki jo je vsak dan obiskovala v domu starostnikov, je od blizu doživljala njeno usihanje, istočasno pa tudi nič manj silovito upiranje smrti. Neštetokrat se je ob ostareli materi spraševala, zakaj ženske živijo tako dolgo in ostajajo same, pogosto zapuščene in pozabljene. Mati je dvakrat ovdovela, ona je že dvajset let brez moža.

In Magda? Dobra moža ima, upati je, da bo dolgo srečno živela z njim. Naj končno prineseta otročička domov. Teh nekaj dni do njene vrnitve iz bolnišnice pa se mora še bolj posvetiti svoji materi. Morda ima dovolj časa, da dokonča tisto, kar jo zadnje mesece tako nepopustljivo prosi.

Najti mora Mihca, svojega izgubljenega bratca. Sploh ni vedela zanj, mama ga prej ni nikoli imenovala, zadnje tedne pa je govorila samo še o njem, kot bi pozabila na vse drugo, kar je doživela v svojem dolgem življenju. Klicala je njegovo ime in se obtoževala, da ga je izgubila. V premorih z jasno zavestjo pa je hitela pripovedovati o njem, kot bi čutila, da jo čas neusmiljeno priganja.

Bil je njen prvi otrok. Rojen pozimi, na mrzlih kamnitih tleh. Stisnila se je na tla v kotu pod oknom, obkrožena z jetnicami, ki so ji pomagale pri porodu. Vendar se je tudi zunaj zapora nekako razvedelo, da je pred kratkim rodila, smilila se jim je, celo žena nekega italijanskega oficirja, mama nekajmesečnega dojenčka, ji je poslala toplo odejico in nekaj plenice. Bolečine poroda so bile hitro pozabljene, zamenjal pa jih je še dosti hujši strah za otroka. Kako ga bo hranila? Bo ob zaporniški hrani imela zanj dovolj mleka? Tudi ko je čutila, da so dojke prazne, ga je stiskala k prsim, da bi se na njih vsaj ogrel.

Nekega jutra, moralo je biti v začetku marca, so jih zgodaj zjutraj odpeljali na železniško postajo. Pomagale so ji na vlak, sojetnica ji je podarila svojo mehko kombinežo iz bombaža, dve sta si slekli spodnjice, čiste, mehke in tople, le kje so jih dobile, take čudeže zmorejo samo ženske, odstopile so ji prostor v najtoplejšem kotu vagona, nastlanega s slamo, daleč od vejanja zraka in prepaha. Med dolgo nočno vožnjo z vlakom, mimo neznanih mest in vasi, se je vlak pogosto ustavljal, okoli vagonov so švigali ostri snopi žarometov, slišalo se je kričanje v tujem jeziku ... Mihca je ves čas držala v naročju, komaj si je upala zapreti oči in zadremati, da se mu ne bi kaj zgodilo. Tiščala ga je k sebi in mu ljubeče prigovarjala. Med vožnjo mu je glavica omahovala sem in tja, vsakokrat, ko ga je pristavila k prsim ali privila k sebi, da bi se pogrel, je začutila, kako gori od vročine. Vse tiše je jokal, oglašal se je, kot bi cvrkotal ptiček.

Počasi se je danilo. Skozi špranje slabo zaprtih vrat so videle, kako je rožnata jutranja zarja že pregnala sivino. Da je to slabo znamenje in bo gotovo deževalo, je pripomnila ena od jetnic. Oh, ne! V rožnati jutranji svetlobi je zgrožena opazila, kako izsušen in bled je Mihčev obrazek. Saj je tudi ona lačna

in žejna, še vode nimajo, kje naj njeno izsušeno telo dobi mleko zanj! Opazile so, da vozi vlak vse počasneje, približevali so se neznanemu mestu.

»Gorica,« je vzkliknila tista, ki je sedela najbližje špranji pri vratih. »Sončna Gorica, prispele smo, izstopimo!« se je posmehovala druga.

Vlak se je ustavil in neka usmiljena duša je z zunanje strani odpahnila vrata vagona, da so lahko zadihale v sveže jutro. Na skrbno zastraženi postaji skoraj ni bilo ljudi. Nekdo je skočil v vagon in odnesel kiblo, polno urina, z druge strani pa so se vagonom približevale usmiljene žene z vrči, polnimi vode. Ko so hitele, so jim široka krila valovala okoli nog. Ena med njimi je nosila košaro. Pred nogami stražarjev so se mirno sprehajali golobi in čakali zajtrk. Ko je usmiljenka prvič segla v košaro po kruh, so ob njenem prvem gibu vzleteli in se spustili na tla k njenim nogam.

Podobno se sliši šelestenje angelskih perutnic, je pomislila. Ob prvem zasuku glave se ji je pogled ustavil na mogočni cerkvi na hribu. Sveta Gora – Madona Sclava. Spet so zaprhutala golobja krila, ona pa je podoživljala tisti dan, ko sta z očetom otročička, ki ji zdaj umira v naročju, šla na božjo pot. Z vlakom sta se pripeljala do iste železniške postaje, nato pa se zaradi številnih postankov več ur vzpenjala do cerkve, ki jo je zdaj videla visoko nad seboj. Takrat je bila še sama, zanosila je nekaj mesecev kasneje, po poroki, čeprav je bila njegova že dosti prej. Njen Franc je bil z vero bolj tako, na hojladrija, na božjo pot naj bi šel predvsem zaradi nje. Če bi šla na pot sama, ji je klobasal med potjo, če bi šla sama, bi mu jo gotovo speljal kakšen drug možki. Na vrhu ni niti stopil v cerkev, ona pa je nebeško Mater dolgo prosila za srečno ljubezen. Kaj vse se je od takrat zgrnilo nanju, kakšne strahote in preizkušnje! Koliko žena je tedaj prosilo za svoje otroke in može! Kje so zdaj! Kje so otroci, ki so jih z molitvijo izročale v njene roke! Kdaj so se povsod po svetu namnožili razbojniki in rablji, ki so otročičke trgali iz naročij ljubečih mater?

V dolgih minutah, ko se je njihovemu vagonu približevala usmiljenka z vodo in kruhom, je upala, da bodo zdaj, v najhujših trenutkih, ko je trepetala za življenje svojega otroka, uslišane njene molitve. Pokazala ji je Mihca: »Pomagajte mojemu otroku! Zdravnika potrebuje. Nujno ga potrebuje, visoko vročino ima, ves gori. Že več ur ni ničesar popil. Mleko mi usiha.«

Nič presenečena ni bila, ko je med grobimi kletvicami v tujem jeziku zaslišala domačo besedo: »Uboga mamica, kje naj najdem zdravnika. Vlak bo vsak čas odpeljal. Stisnite otroka k sebi in mu sami

pomagajte, nate vodo in kruh, tudi jabolko vam dam, morda se vam povrne mleko ... »

V vagonu za seboj je zaslišala besede sojetnice. »Saj mu ne moreš pomagati. Ančka moja, takoj ko nas pripeljejo v taborišče, te bodo ločili od otroka. Ne bo preživel. Tukaj ga pusti, več možnosti bo imel.«

Prvič si je priznala, da sta v brezizhodnem položaju. Otrok mora ostati zunaj taborišča, pa čeprav brez nje. Pustiti ga mora na tej strani, da ozdravi. Mesto je blizu, nune poznajo veliko ljudi, gotovo je kje kakšen zdravnik. Vlak se je začel počasi premikati. Mihec je zacvrkotal še tiše, kot majhen črček. »Sestra, sestra, hitro, primite ga. Hudo je bolan, ves gori od vročine.« In že ga je izpustila iz naročja, naravnost v roke usmiljenke, ki ga je med padanjem ujela in zavarovala, da ni padel na kamnita tla. Klicala je, medtem ko je vlak pospeševal hitrost:

»Prosim, poskrbite zanj. Mihec mu je ime. Zapomnite si! Mihec Kodelja.« Kričala je otrokovo ime še dolgo potem, ko je vlak odpeljal s postaje. Usmiljenko je pozabila vprašati, kako ji je ime.

Vožnja do taborišča je bila kakor hude sanje. Še nekaj dni jo je mleko tako tiščalo v prsih, da so jo od bolečin oblivale solze. Komaj pol leta kasneje pa se je po kapitulaciji Italije vračala domov. Tako hitro! Očitela si je, da ni poskrbela za Mihca. Morda bi ji dovolili, da ga ima pri sebi, dojila bi ga in zdaj bi se z njim v naročju vračala domov. Kje je zdaj? Kdo skrbi zanj? Čakala je, da se vrne mož, in istočasno trepetala od strahu. Kaj mu bo rekla? Kaj bo rekla Francu, zakaj ni poskrbela za njunega otroka? Njega ni bilo, so se pa neke noči pri njej oglasili partizani. Z njimi naj gre, Nemci je ne bodo pustili pri miru, je že na seznamu za Nemčijo.

Kot v meglenih sanjah so minevali meseci, nazadnje se je sama vrnila v prazno hišo. Nikoli ji ni nihče povedal, kje je umrl Franc. Nikoli ni izvedela, kje je pokopan. Pomirila se je, skoraj potolažila, mu vsaj nikoli ne bo treba povedati o Mihcu. Ampak kaj! Ali naj bi mu rekla, da so ji otroka vzeli na poti med zaporom in taboriščem? Ali resnico, najhujšo od vseh: da ga je sama izročila tujim rokam, ne da bi usmiljenko vprašala po njenem imenu. Kako naj bi ga kasneje iskala, če ni niti vedela, v katero hišo ga je odnesla! Od tedaj je v svojih nočnih morah poslušala oba: Mihec je neutolažljivo jokal, Franc pa vpil in ji jezno očital, zakaj ga ni obvarovala.

Osvoboditev? Godci so nategovali mehove harmonik, piskali in pihali v vesele in glasne inštrumente,

vsi so plesali in peli, ona pa se je zapirala v svojo izpraznjeno hišo. Državna meja se je zaprla, kot bi zlobni velikani spustili na zemljo železne zavese, zaklenjene s tisočnimi ključavnicami. Meja ni bila le slaba uresničitev novih političnih domislic, bila je pregrada od pekla do neba, meja med njenim otrokom in njo, meja med življenjem in smrtjo. Kolikšno moč bi morala imeti, da bi jo preskočila? Za Mihca je trepetala samo še v sanjah, v katerih je k njej stegoval ročice, ali pa ga je iskala v globoki temni vodi, kamor ji je zdrsnil iz naročja.

Še dve leti je čakala, da se bo zgodil čudež, sama ni vedela kakšen, šele potem je sosedu Antonu, tudi vdovcu, odgovorila, da se bo poročila z njim. Razumela je, kako hudo je moškemu, samemu z dvema otrokoma. In on ji je dal, kot je ves ponosen govoril, prstan, srce in svoje ime, v upanju, da bo srečna. Srečna? Kako naj bo še kdaj srečna. Zelo se je trudila, da bi jih imela rada, njega, njegovi deklici in potem še njuno najmlajšo, Mihaelo. Tri punčke. Ni jim bila slaba mama, skrbela je zanje, zares rada pa ni imela nikogar. Pastorki sta čutili njen hlad, takoj ko je bilo mogoče, sta zapustili očetovo hišo. Nikoli nista ljubili, kot suhi veji na bolnem drevesu sta. Mihaela pa je vse življenje visela na njej, kot da se še vedno zama trudi, pridobiti njeno pozornost in ljubezen.

Antonu ni nikoli zaupala, kaj vse je pretrpela. Vedel je, da je vdova, morda so kdaj celo kaj govorili o njeni nosečnosti, zaporu in taborišču, vendar je ni spraševal, morda se je bal, kaj mu bo odgovorila. Bil je dober z njo. Tiho je živel ob njej v njuni temni in hladni hiši in se skoraj neopazno za vedno umaknil tja, kjer ni ne žalosti ne bolečin.

Nikoli ni izgovorila Mihčevega imena, vendar se mu ni odpovedala, bila je odločena, da ga bo poiskala ali vsaj izvedela, kaj se je zgodilo z njim. Saj se otrok ne more kar tako izgubiti. Saj je videla, kako ga nuna drži v naročju, večkrat ji je zaklicala njegovo ime.

Nikoli si ni upala na domači občini vprašati, kaj naj naredi, kje naj ga išče, saj bi morala priznati, da ga je sama izročila usmiljenki. Potem se je nekega dne meja odprla za trume državljanov, da so po več letih lahko obiskali svoje sorodnike ali vsaj pogledali, kaj imajo po trgovinah. Tudi ona se je nekega dne odpravila tja dol. Šla je, trdno odločena, da poišče Mihca, bilo je, kot da gre po dolgih letih ponovno na božjo pot. Med vožnjo v sončno mesto so jo spremljali isti hribi, kot jih je tistega nesrečnega marčnega jutra gledala skozi režo na vratih živinskega vagona. Kam naj gre, koga naj vpraša, kje je Mihec. Kakšen je zdaj?

Če je sploh preživel. Po več urah obupane hoje po mestu se je vrnila domov, ne da bi koga kaj vprašala.

Samo enkrat je šla na tisto žalostno pot. Morda pa ni hotela izvedeti resnice, vse pogosteje si ga je namreč slikala v rožnatih barvah: postaven mladenič je, zdrav in srečen. Vse se je odvijalo prehitro, tudi njeno življenje, tako je mislila. Oh ne, zdaj je že odrasel. Sploh pa bi bil že čas, da pove Mihaeli, in vsaj malo bremena preloži na njena ramena.

Med tisoč skrbmi za bolno mater in nosečo hčerko Mihaela ni zmogla niti presenečenja, kaj šele žalosti in sočutja za mater. Kot da bi že dolgo vedela. Materino dolgo izpoved in nato prošnjo, naj ga poišče, je mirno sprejela, podobno kot bi jo prosila, naj naredi kaj preprostega in povsem vsakdanjega. Sploh se ni zavedela, da tako izpolnjuje njeno zadnjo željo. Ni se spraševala, kako naj ga najde brez datuma in kraja njegovega rojstva, z imenom, ki ga italijanski uradniki najverjetneje ne bi znali ali ne hoteli pravilno napisati, ne da bi vedela, kje je bil krščen, če je sploh bil ... Koliko otrok je izgubilo matere! V nekem trenutku jo je pretreslo spoznanje, da prebivalci Evrope, te »naše nove države«, krvavimo iz nezaceljenih ran, ki so nas prizadele v otroštvu. In naše mame, če so še žive, se sramujejo, ker niso boljše poskrbele za nas. Tisti pa, ki so svet pahnili v apokaliptično ježo lakote, nasilja in smrti, se še vedno prepirajo, kdo je začel in kdo je zmagovalec oziroma poraženec.

Prav zaradi prebujene zavesti ni odnehala, jeza nad krivicami jo je gnala naprej, veliko uradov je obšla in spraševala po svojem malem izgubljenem bratcu. Šele včeraj pa ji je neki uradnik odkrito rekel, naj povpraša po njem na osrednjem mestnem pokopališču, tam imajo gotovo natančno evidenco **pokopov**. Če je bratec umrl, kar je najverjetneje, ga prav gotovo niso pokopali na samostanskem vrtu.

Na goriškem pokopališču je bila takrat, ko jo je Robert zadnjič klical zaman. Ni poznala urnika in na pokopališko upravo je prišla zadnji trenutek, prav ob koncu uradnih ur. Ni ovinkarila, prosila je, naj pregledajo seznam pokopanih spomladi leta 1943, če je morda med njimi vpisan Mihec Kodelja, njen bratec. Knjige so bile tako dobro vodene po datumih pokopov, da je uradnik že po kratkem pregledovanju našel zapis:

17-3-1943 Michelle Codelli Viale Fatebenefratelli Gorizia

Kam so ga pokopali?

V roke je vzel načrt pokopališča. Pokazal ji je, kje je bil njegov grob med drugimi otroškimi grobovi.

Že dolgo ga ni več, nihče se ni zanimal zanj, pa so ga prekopali. Tu so zdaj novi grobovi. Otroci ne umirajo več. Prosila ga je, naj ji vsaj pokaže njegov grobek. Rada bi mu prižgala svečko. Prijazno jo je pospremil do tja. Saj lahko vidi tudi sama. Tu je bilo veliko malih grobov, vendar ni nobenega več.

Ni se še odpeljala, ko jo je Robert končno priklical. Ves zasopel od navdušenja in sreče ji je poročal, da se je zjutraj rodil njen prvi vnuk Lukec, takoj zadihal in zajokal, ima 3,6 kilograma. Noni pa bi rad povedal sam. Kje je zdaj? Ni pri noni? No, potem pa se najdeta pred domom, kdor pripelje prvi, naj počaka, da gresta skupaj.

Ob presunljivem srečanju življenja in smrti je za trenutek obnemela in ohromela. Prevzelo jo je spoznanje, da je med različnimi uradnimi knjigami, kamor se vpisujemo živi, najzanesljivejša Knjiga smrti. Spoznanje jo je obšlo skupaj s prepričanjem, da Življenje vedno zmaga, prej ali slej preglasi prhutanje smrtnih ptic. Zdaj se jim oglašajo z vso svojo močjo, zapelo jim je s prvim Lukčevim jokom in se bo slišalo vsakokrat, ko bo kričal za materinim mlekom.

Zato da svoji mami pove o Mihčevi smrti, pa ima še veliko časa. O ne! Vest, njen nemirni sodnik, jo je opomnila, naj si ne laže. Mama živi tako dolgo samo zato, ker mora pred smrtjo izvedeti, kdaj je umrl njen prvi otrok in kam so ga pokopali. Ponižuje jo, če misli, da tega ni sposobna sprejeti in se nato mirno posloviti.

Nemirno se je spraševala, kako bodo mami povedali oboje, o rojstvu in smrti. Kdaj o Mihčevi smrti in njegovem prekopanem grobu na goriškem pokopališču in kdaj o rojstvu pravnuka? Ne, vsaj danes ne o smrti. Danes bo molčala, nobenemu človeku še ne more povedati, kaj je pravkar izvedala.

Roberta takoj vpraša, kako bosta z Magdo imenovala njenega prvega vnuka.

»Lukec bo. Saj veš, saj smo veliko govorili o tem.«

»Posebno Magda. Saj niti ne vem, zakaj se je tako razburjala.«

»Nosečnice so menda takšne, občutljive in nepredvidljive. Tudi kolegi v službi mi pravijo tako. Zdaj po porodu bo drugače.«

»Pa saj ima fantek lahko dve imeni, Luka in Miha, potem pa ga kličeta, kakor hočeta. Saj veš, da ni zaradi mene, prababico pa bi s tem zelo razveselili.«

»Veš, da lahko. Sploh ne vem, zakaj je Magda tako komplicirala. Jaz sem za. Prosim, taščica, hitro k noni, da ji poveva o rojstvu pravnuka.«

Veronika Kranjc

Klic v zvezdno noč

Pesmi so prejele prvo nagrado na 43. literarnem natečaju revije Mladika

Razdejan nebesni svod

*Vsaka moja misel nate
je klic v zvezdno noč.*

*Lovim planete po osončju,
a ti se skriješ za Lunin mrk.*

*Čakam te na vogalu Rimske ceste,
a ti premakneš os in iztiriš galaksijo.*

*Pograbim Mali voz,
da ujamem padajoče Sonce.*

*Utrneš Betelgezo
in jo zalučaš v Perzeja.*

*Poluksa in Kastorja
poženeš čez obzorje.*

*Kasiopeji porineš v roke Liro
in zaplešeš z Andromedo preko zenita.*

*Za seboj potegneš orjakinje in pritlikavke,
supernove in pulzarje;
svojo sled zabrišeš v Orionovi meglici.*

*Razdejal si moj nebesni svod
in noben Veliki pok ga ne spravi več v red.*

*Strmim kot okamenela pratišina
in čez vse skupaj naredim Južni križ.*

*Ko se nekoč zgostim v črno luknjo,
pogoltnem na milijone sonc,
le da najdem tvoje stopinje
v zvezdnem prahu.*

*Tedaj ne bom mogla drugače,
kakor da privlačim tudi tebe.*

Ko si ustvarjal

*Ko si ustvarjal zvezde,
si vedel, kakšne barve bodo moje oči?*

*Ko si ločeval vode pod in nad nebesnim obokom,
si vedel, da bom žejna tvoje bližine?*

*Ko si umiral na križu,
si vedel, da nekega pomladanskega popoldneva
tako presuneš mojo dušo,
da tiho padem na kolena
in se ti poklonim do tal?*

Moj Gospod in moj Bog!

V zenitu žari

*O, kako danes
v zenitu žari!
Kako blizu so zvezde
in kako daleč si ti ...*

*Ne znam več ocenit
razdalje med nama.
Globoko si v meni,
a vendar sem sama.*

*Ne merim razdalj več,
ne štejem poti.
V očeh nosim zvezde,
a v srcu si ti.*

Srce se ustavlja

Srce se ustavlja,
brez ritma je in brez smeri,
opoteka se in obotavlja,
kot bi ne vedelo, čemu živi.

Srce se ustavlja,
ozira se nazaj
in ugotavlja,
da je nekoč zgrešilo raj.

Srce se ustavlja,
izpraznjeno in obnemoglo,
nihče ne ve,
koliko udarcev bo še zmoglo.

Srce se ustavlja
in dihanje postaja plitko.
Ljubezen me preplavlja;
odpuščam ti, kar sem čutila bridko.

Srce se ustavlja,
utrip je tih.
Odhajam mirno in spokojno.
»Veš, ljubim te,« moj zadnji je izdih.

Zadnji avtobus

Odpeljal je,
že davno,
moj zadnji avtobus.

Vozni red je razveljavljen
in proga je ukinjena.

Jaz pa še kar stojim na postaji,
ki so jo pozabili podreti.

In stala bom,
dokler sonce in veter in dež in čas
ne razkrojijo mojega imena.

Nato se bom brez nog in obotavljanja
odpravila naravnost v tvoje srce.

Zlogi tvojega imena

Zlogi tvojega imena
se prelivajo skozi moj vdih in izdih.
V meni si.
Tako naravno in spontano,
kakor dihanje.

Zlogi tvojega imena
uravnavajo moj srčni utrip.
Na ta ritem
ni racionalnega odgovora.

Si.
Dihaš in biješ v meni
in skozme.
Do moje poslednje
trohice življenja.

Močvirnice

Ko se ne bom znala več smejati,
vzemi lopato in me zakoplji.
Ne želim, da bi videl moje solze,
ker bodo grenke in jih ne bo malo.

Ko se ne bom znala več smejati,
vzemi lopato in me zakoplji.
Ne čakaj, da izjočem svoje oči;
naj moj obraz ostane nasmejan v tvojem spominu.

Zakoplji me kolikor moreš globoko,
da moja reka žalosti ne spodje
tvojega veselja do življenja,
da moje silno ihtenje ne spodkoplje
tvoje vedre podobe o sreči.

Ko se ne bom znala več smejati,
vzemi lopato in me zakoplji.
Poleg posadi močvirnice.
Te bodo lepo uspevale.

Vznemirjaš mojo dušo

Vznemirjaš mojo dušo.

Kličeš me po imenu –
kako bi me ne poznal!?
Kako bi te ne mogla prepoznati!?

Stvarnik in Odrešenik!
Tvoja ljubezen nima mej.

Tajim, preganjam, cepetam ...
ko me v mojih stiskah nosiš na rokah.

Kyrie eleison!

Kljub moji majhnosti
mi pripisuješ neskončno vrednost,
ko se s križa obračaš k meni:
»Ko vse mine, boš z menoj v raj.«

Moj Bog, moj Bog,
nikdar me ne boš zapustil.

Sveti!
Mogočni!

Vznemirjaš mojo dušo do globin.
V mojem srcu preko mej zavedanja
doni vstajenjska Aleluja!

Ko se dopolni

Ko se dopolni mi zorenje,
se odpnem od zemlje,
kakor listje, ki odpade z vej,
poletim v širino in globino
v tvoj svet brez mej.

S katero črto omejiti zrak?

Ko moje se življenje
v trenutek strne,
postanem čista misel,
hrepenenje,
ki se v tvoje sanje ogrne.

S kakšnim ključem zadržati čas?

Ko se izselim iz snovi,
se moja mala krhka duša
v tišino spremeni,
da lahko dneve in noči
globoko v tebi mir posluša.

S čigavo besedo preglasiti sonce?

Ko sipal boš moj prah med zemljo in nebo,
ob tebi bom, vedoča odgovore na vsa vprašanja,
pestovala tvojo misel do spoznanja,
da je Ljubezen odgovor na vse, kar smo.

Morje sem

Morje sem
in moj val obliva tvoje gležnje
v vročem dnevu.

Tvoja stopala
poljublajo mojo gladino.

Morje sem
in ob koncu dneva potopim sonce
v veličastje barv.

Tvoje tiho strmenje
me dela neskončnega.

Morje sem,
dajem ti sol
in življenje.

Potapljaš se vame
in jaz te v svojem objemu ozdravljam.

Zajemaš me v vedro
in v objektiv,
da me odneseš s seboj
za spomin ...

Si mar pozabil,
da sem vedno s teboj?

Valujem v tebi,
tvojih celicah in genih
že na milijone let ...

Boris Pangerc

Argentina 1993

Vtisi in zapisi s turneje Tržaškega okteta (6. del)

BUENOS AIRES
Sobota, 16. oktobra 1993

Dolg, naporen, a izjemno bogat dan, ki je minil kot blisk, vendar mi je napolnil dušo.

Zjutraj je peklo sonce. Šel sem poravnat dolg v tovarno majic, ob 11.30 nas je prišel iskat Rezelj, da nas odpelje na radio.

Opravili smo se na dolgo turo in prav strah me je bilo, kako bom zdržal ves dan v vročini in soparici, ne da bi se kaj preoblekel, tuširal, odpočil in osvežil.

Na radijsko postajo AM 910 – *La Red* smo prišli ob domenjenem času. Ekipo sedmih sodelavcev vodi Mirko Vasle, izredno fejest fant, ki je hodil v šolo z Aleandrom Brecljem, zdaj profesorjem na slovenskih višjih šolah v Trstu. V bližnjem baru smo se posedli, popili kavo in določili vprašanja za Sandro, Korena in mene, medtem ko je Ladi neprestano bliskal s fotoaparatom.

Ekipa sedmih je naredila name izredno lep vtis. Imajo eno uro oddaje na teden, od 13h do 14h; radijski studio plačujejo 4.500 dolarjev na mesec; oddaja je slišna v loku 500 km. Poslušaja jo veliko Argentinecev, slovensko besedo pa je sposoben dojemati približno 15% poslušalcev, zato je oddaja povečini v španščini (kastiljščini).

Ekipa je zelo prisrčna in močno povezana med seboj. Sestavljajo jo: Mirko Vasle, Ana Ličen, Nestor Štoka, Beti Miklavc Štoka, Marjana Pirc, Mery Miklavc Kavčič in Dani Kavčič (*Equipo 7*).

Amaterji so, delajo pa profesionalno. Za vsako oddajo se povežejo z Ljubljano, da dobijo sveže novice, od tam pa poroča Mirkov brat Jože. (Med drugim je tudi prebral članek, ki ga prinaša *Slovenec* izpod peresa Tineta Debeljaka ml. o turneji Tržaškega okteta po Argentini.)

V oddaji smo bili častni gostje; intervjuji so tekli odlično; bil je dober dan in beseda se ni nikomur zatikala, čeprav so Korena prekinili na polovici, vendar zaradi časovne stiske. Vzdušje je bilo enkratno in bila je to čudovita izkušnja, ki me je prav ganila. Med pozdravi poslušalcev je bil tudi telefonski klic gospe Ane de Nosiglia, ki nas je poslušala v teatru San Martin. Dekleta so mi nato zbezala iz arhiva tudi njen naslov in telefonsko številko.

Počakali smo, da je oddaje konec in smo se ganje-no poslovili.

Lojze Rezelj nas je nato peljal na kosilo v veliki shopping center v čistem ameriškem slogu. V ogromni stavbi se je pretakalo na tisoče ljudi. Jutri je namreč materinski dan, na katerega Argentinci zelo veliko dajo in zato – pa tudi ker je bila sobota – je bil v centru velikanski živžav. Jedli smo argentinske specialitete.

Medtem ko smo kosili, se je ulila prava povodenj. Med kosilom je imel Rezelj glavno besedo in je pripovedoval o svojih izkušnjah kot begunec in kot povratnik v svobodno Slovenijo. Boli ga, ker danes Slovenci ne marajo, da bi se Argentinci vrnili. Pogovor je nanesel tudi na domobranstvo in sodobne argumente. Pustili smo ga, da govori in nismo hoteli biti nevljudni. Poudariti pa moram, da gleda Rezelj zelo široko na te stvari, dopušča vsakemu svoje mnenje in gleda naprej.

(Zunaj piha močan veter z dežjem. Globoka noč je, medtem ko pišem, in velikanski mir v Rožmanovem domu. Resnično uživam.)

Ko smo se vozili skozi Buenos Aires v Slovenski dom, kjer naj bi spremljali mašo, nas je zalival močan dež. Rezelj je nastavljal kaseto koncerta v teatru San Martin. *Pobratimija* je bila super!

Radijska postaja AM 910 – *La Red*: TIŠINA! ODDAJAMO!
Na sporedu je Tržaški oktet v besedi in pesmi.

MePZ Dom San Martin, ki ga vodi Andrej Rezelj, je imel svoj krstni nastop v soboto, 16. oktobra 1993 v »Slovenskem domu San Martin«.

Slovenski dom je impozantna zgradba in center argentinskih Slovencev. Imajo veliko, akustično cerkev, učilnice za sobotne tečaje, knjižnico, uredništvo *Svobodne Slovenije* in raznih drugih periodičnih publikacij, sejno dvorano, dvoranico za debatne večere in veliko dvorano, ki je kot dvorana našega Kulturnega doma.

V jedilnici nam je ob kavici Tine Vivod razlagal ustroj, namen in načela delovanja argentinskih Slovencev; prvi pogoj za delovanje v skupnosti in v *Zedinjeni Sloveniji* (ki ima tudi sedež v Slovenskem domu) je narodnost in obvladovanje slovenskega jezika. Društvo »Triglav« – ki je zelo močno, a se v njem sploh ne govori več slovensko – bo moralo rešiti še marsikateri problem, preden bo sprejeto v Zedinjeno Slovenijo.

Zedinjena Slovenija deluje nepolitično, tudi se ne mara mešati v argentinsko politiko, ker je to lahko zelo dvorezno. Slovenci delujejo v Argentini kot zaprta skupnost, kar se tiče delovanja na narodnostni osnovi, in na tem vztraja. Le tako se bo slovenstvo ohranilo. Ne more si privoščiti sprejemati v svoje vrste ljudi – Slovence –, ki slovensko ne razumejo in ne govorijo. To bi bila smrt.

Vivod učinkuje kot karizmatični voditelj; trezen je, odprt, spoštljiv, informiran, poln idej, predvsem pa pošten, delaven in razgledan človek. Neoporečen v vseh smislih.

Po kavici smo se preoblekli in zasedli nam določen prostor v cerkvi. Odpeli smo svoje sodelovanje dostojno, vendar sem bil malo hud, ker nas mašnik sploh ni predstavil, le na začetku nas je omenil kot »drage goste«. Po maši smo pograbili »cok in pok« in leteli

na koncert v *Slovenski dom San Martin*, ki je fevd našega dragega Lojzeta Rezelja.

Malo smo bili v skrbeh, ker so ljudje sedeli ob omizjih in smo se bali hrupa med petjem. Pred našim nastopom je imel svoj krstni nastop šestnajstčlanski mešani zbor *Dom San Martin*, ki ga sestavljajo sami mladi pevci, ki vadijo šele pet mesecev pod vodstvom Andreja Rezelja, najmlajšega od Rezeljevih otrok.

Zbor je zelo zelo ubrano zapel dve španski ter *Nmau čez izaro* in *Rož, Podjuna, Zila*. Nastop mladih pevcev nas je tako prijetno presenetil, da smo jim na koncu zaploskali stoje.

Naš koncert je bil dostojen. Kar je bilo posebno, je bilo to, da smo sedeli v dvorani, sredi dvorane, ob za nas posebej pripravljeni mizi in smo na oder prihajali iz dvorane. Drugo, kar je bilo posebno, je bilo to, da so nas neverjetno dosti fotografirali in filmali.

Program smo morali delno spremeniti, ker je Luksi še vedno slab in se ne čuti, da bi pel solistične parte. Sicer pa nas vse nekoliko dajejo smog, izredna natrpanost programa, in pa hitre izmenjave temperature. Danes zjutraj smo se kuhali v vročini, zdaj pa je zunaj dež in nadležen južni veter.

Za prvi dodatek smo zapeli *Venite rožice moje*, še kar dostojno, le Sandra je bila trda in ni prihajala čisto na vrh pri visokih legah.

Po koncertu pa je bila prava veselica. Bili smo glavna atrakcija. Na željo predsednika pa smo šli po večerji zapet še kuharicam in tam je bil pravi šov, saj smo peli naše in klanfarske. Ladi se je pognal med kuharice, ki jih je bil kar zajeten trop, in začel deliti poljubčke. Nazadnje se mu je nastavil še Rezelj in to je bilo smeha! Lep večer smo preživeli, poln, topel, bogat, a jaz sem bil malo utrujen in malo jezen, ker se mi je spet podrla *Vive l'amour* pri zaključnih vstopih (moram spet pogledati partituro) in sem bil nekoliko odmaknjen od vsega. Ko smo odhajali – in to je trajalo dolgo –, me je Jože Šenk vprašal, kako smo se počutili v »Triglavu«. Vprašanje me je presenetilo, ker smo se počutili odlično, kot doma in sem mu to tudi povedal. Vprašal sem ga, če je bil kakšen problem – hitel je zatrjevati, da ne – a sem opazil, da je bil v zadregi.

Ob povratku sem malo pregledoval literaturo, ki mi jo je podaril Lojze Rezelj v Slovenski hiši.

V sobi smo še vrgli debato Luksi, Ladi in jaz, kako smo mi daleč od njihove zavesti in njihove organiziranosti. Tukaj imajo še vrednote in se še predajajo idealizmu.

Ura je 3.45 zjutraj ...

BUENOS AIRES
Nedelja, 17. oktobra 1993

Nastop v »Slomškovem domu« je bil dopoldan. Dom je velik in prostoren in kot središče za Slovence odlično funkcionira. Dom združuje Slovence iz okraja *Ramos Mejia*, predseduje mu Marjan Schifrer, starejši gospod šibkega zdravja, ki se je kmalu odstranil; referent za kulturo pa je krasna gospa Alenka Poznič, živahna, prisrčna in ljubezniva, tako domača in spontana, da smo se takoj dobro počutili.

Od doma smo odšli že preoblečeni. Pripravili smo zelo težak program, a smo ga tik pred nastopom spremenili. Peli smo vse v eni sapi: *Oj, Triglav moj dom, Ko dan zazori nad Dolino, Dober večer ljubo dakle, Čej so tiste stezice, Je na Dravce mehva, Da hōra ta Čani-nawa, Angelček varuh moj, Majolčica, Kolo in Slovenec sem*. Kot povsod smo za uvod zapeli *Pobratimijo*.

Pred našim nastopom so imeli proslavo materinskega dne, ko smo imeli nastopiti mi, se je dvorana skoraj izpraznila. Ko pa smo udarili *Pobratimijo*, se je spet začela polniti in je na koncu sledilo našemu nastopu več kot 200 poslušalcev.

Moram reči, da smo peli zelo sproščeno in z velikim užitkom. Ob upevanju je kazalo, da se bo vse podrlo, ker nismo zadeli enega akorda kot bog zapove. Potem na odru pa smo bili kot prerojeni in nam je teklo; tudi Luksi se je zelo dobro držal.

Ljudje so nam bili za program domoljubnih zelo hvaležni. Opazil sem sicer, da je tudi tukaj prišlo do organizacijskih zapletov. Mi smo že stali na odru za zaveso, ko je Pozničeva, ki je imela vse v rokah, še is-

kala človeka za luč in mikrofona. Kljub vsemu se je vse dobro izteklo. Moral pa sem napovedovati sam, ker je bil spored docela spremenjen. Na koncu so poslušalci skandirali aplavz in smo morali dodati še tri pesmi.

Po nastopu je priletela v slačilnico neka Marija s Primorske in vsa pretresena in ganjena in tresoča se povedala svojo zgodbo z vsemi natančnimi datumi. Bilo mi je nekam mučno in nerodno poslušati ta izliv, a skušal sem razumeti njeno vzhičenost. Dala nam je podpisati spored in nas vse objela in poljubila. Rezelj mi je kasneje povedal, da je taka bolj mirna in bolj ob strani stoječa duša in da je prav čudno, kako se je danes tako odprla; prav eksplozirala je.

Pri kosilu smo se spet spopadali z mesom. *Asado! Asado!* Sicer pa sem se precej zadrževal in sem pojedel veliko solate. Sandra je ves dan pila samo čaj.

Danes, ker je materinski dan, so kuhali, pekli in servirali samo moški. Šli smo pokukat v ozadje doma, kjer so imeli veliko *griljo* (žar) in tam pekli več vrst mesa. Ko so se po kosilu kuharji predstavili v dvorani, smo jim zaploskali, oktet pa jim je zapel *Mario Cristino*, ki neverjetno vžiga srca in zanimanje tu v Argentini in jo ljudje hočejo še in še poslušati.

Potem smo ljudem zapeli še *Lušno je v igred* in *Zdravljico*. Med kosilom smo se veliko pogovarjali z znanci, ki smo so si jih te dni ustvarili v Buenos Airesu. Neverjetno je, kako je bančnik Marjan Loboda na las podoben bančniku Adrijanu Semenu, samo manjše rasti je in več lasi ima. Ima pa enak nasmeh, enak način pristopa do ljudi, enake manire ...

Ko smo se splovlili od »Slomškovega doma« in se vrnili v naše zavetišče, sem se naravnost zvrnil v posteljo in spal do osmih zvečer. Luksi me je sicer budil za večerjo, a dolgo nisem hotel nič slišati. Za večerjo pa je bila končno juha – pojedel sem je eno celo skledo in prav čutim, da me je kakor ozdravila notri. Sicer pa se mi kuha prehlad; imam sparjena usta in me peče grlo.

Po večerji smo peli »starčkom« v domu. Stari Šušteršič je šel po kitaro in violino, na katero je igrala Sandra, in smo zapeli več pesmi, tudi klanfarskih. »Starčki« so bili presrečni, tako so se vživeli, da so pri *ajzel-nih-cvajzel-nih* pozorno sledili in natančno v ritmu vstajali in sedali. Ah, bilo je ganljivo: neko posebno vzdušje vlada v tem domu, kot bi gledal kakšen film izpred petih desetletij.

Nato sem še opral nekaj srajc, majic in spodnjih hlač; nakar smo pripravili kovčke – jutri odpotujemo v Bariloche.

»Fešta« v »Rožmanovem domu« v San Justu. Prekaljeni kitarist Tone Šušteršič se je kosal s svilenim zvokom Sandrinega loka; zmagali smo vsi: smeh, veselje in dobro razpoloženje.

(se nadaljuje)

Irena Žerjal

Peta Avenija in smrtne zagate

(ali »marmelada newyorških kolačev« - 25. del)

Škripajoči skeleti

Še večkrat me povpraša, ali se bojim in večkrat odgovorim, da ne. Enkrat se zablešči luna na nebu, drugič me obsije lepota praproti, ki jih ob »najini« stezi osvetljuje zrankina svetilka. Spotoma zaslišim šumenje neznanke reke ali potoka. Celo neke velike peruti plahu-tnje v noč.

Polagoma se od daleč, morda celo z neba, zasliši hrumenje. Medve se mu približujeva, in takrat moja žepna svetilka obsije med temnimi smrekami ter bukvami bele veje, ki jih je čedalje več, dokler se z znanko ne znajdeva v množici skeletnih, nekoč bohotnih zelenih dreves. Zdaj so skeleti. Ob vsaki sapici zahreščijo, zašklepetajo, tu in tam kaj pokne in veje strmoglavijo s svojim suhim zvokom na nekakšno belo mahovje.

»Vas ni strah niti tukaj?«

»Ni me strah, le čudim se...«

»To je davek, ki ga človek plačuje za svojo neizmer-
no pohlepnost...«

»Kdaj se je to zgodilo?«

»Vsak dan se dogaja, saj stroji pod zemljo ne nehajo obratovati ne ponoči ne podnevi. Zato slišiva tak gro-
zen ropot.«

»Zakaj vsaj lastniki gozda tega ne prepovedo?«

»Ker je lastnik že zdavnaj rudnik sam...«

»In prebivalci tod naokrog?«

»Najbližja prebivalka sem jaz. Dolgoletna profesori-
ca naravoslovja, zdaj pa popolnoma upokojena in za
večino pozabljena.«

»Ampak skozi te kraje je šlo toliko poznavalcev na-
rave in pisateljev!«

»Saj jih je še veliko! Mislite, da jim je to všeč! Seveda jim ni prav, a ne morejo vplivati. Meni se posreči obu-
diti v znanstveni publicistiki nekaj zanimanja, s svojimi strokovnjaki, ki so v drugih deželah in nimajo časa, da bi se ubadali z manj znanimi pojavi. Morda raje prebe-
rejo, kako uspevajo tod naokrog nove vrste malin ali najbolj trdoživi fižol!«

»Torej imate dobro obdelan vrt!«

»Pa pridite podnevi tudi vi, da se razgovoriva tudi o
lepih rečeh!«

Spremlja me vse do kmetije, kjer se še vedno sliši
glasno petje in veseljačenje. Novo znanko objamem,
se ji zahvalim, a ji ne morem nič obljubiti.

Tuhtam, ali bi Nevi zaupala, kar sem zvedela in vi-
dela. In še, ali so ji njeni sorodniki, najini gostitelji, kdaj
govorili o strupenem skeletnem gozdu.

Neva se hitro odpravi k zajtrku, komaj se pozdra-
viva, saj se v poznih jutranjih urah v jedilnici pristrčno
srečujemo z novimi znanci.

»Vidiš, kako je vse domače in pristrčno!«

»Res je, prijetna družba!«

»In zakaj si sinoči odšla, izginila brez vzroka, in se še
zdaj kislo držiš?«

»Si lahko privoščim v tej prelepi prirodi romantični
sprehod?«

Se mi široko zasmee, me kar milostno potreplja
po rami in je že obdana od veselih ljudi. Zdaj vem, da
ji ne bom grenila teh kratkih počitnic z nerešljivimi
vprašanji.

»Marjanka, malo rekreacije bi vam manjkalo! Pa
nikar ne hodite okrog po gozdovih, no, saj tam ni nič
novega! Gremo raje igrati tenis! So ravno uredili per-
fektno igrišče!«

Eden od Nevine družčine, verjetno član instrumen-
talne skupine, imenovane banda, se mi zdi kar prosto-
dušen dečko.

»Seveda rada igram, ali vsaj, sem včasih dobro igra-
la tenis!«

»Torej me lahko premagate!«

»Jaz? Sem dokaj okostenela!«

»Poskusimo pa lahko, kajne!«

Držim po rokovnjaško lopar in se hipoma sama sebi
čudim, kako igram in divje skačem, kot bi me kdo pre-
dramil iz rosne mladosti.

Neva mi ploska ob robu igrišča, kot bi navijala zame
že dolga leta.

Tekma si je sledila tekmi, in sama sebi še zdaleč ni-
sem bila več podobna. Tako so me vključili v družčino
in smo šli dalje in naprej do večera. Ogledali smo si gra-
dove, postajali na razglednih točkah, ob čemer je meni
misel uhajala k naravoslovki, kateri sem nekaj obljubila.

Ne bo nič, si pravim, prav nič ne bo iz mojih trdnih
moralnih načel, da moram pomagati človeku, ki mi je
zaupal.

(se nadaljuje)

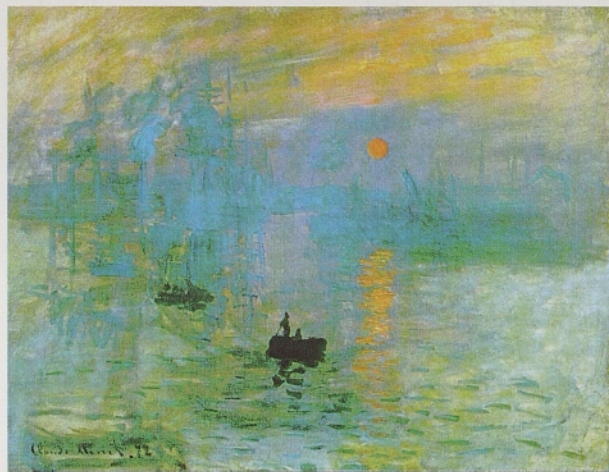
Mojca Polona Vaupotič

Narava – večna inspiracija za impresioniste

Od umetniških del načeloma velikokrat pričakujemo, da nas – impresionirajo! To nam ugaja, saj vemo, da je moč človekovega ustvarjanja skorajda neskončna. Hkrati pa je tudi res, da se je v obdobju umetnostne zgodovine pojavil stil, ki se imenuje *impresionizem*. Poteze, ki jih gledamo, se večinoma predstavljajo v širokem repertoarju izraznih možnosti – od vehementnih do umirjenih. Vselej pa vsaka izmed njih kaže svoj karakter in oblikotvorno moč. Vsaka črta, vsaka linija ali barva ima svojo vlogo: je zapis, je oris, je izpoved videnega.

Kdo so umetniki, ki so naredili enega izmed »pomladanskih« impresionističnih čudežev v evropskem slikarstvu? V nasprotju z realističnimi slikarskimi deli, na katerih vidimo skoraj vse motive, linije in barve do potankosti natančno ustvarjene, so impresionisti temu navkljub ustvarili viden kontrast. In prav zaradi tega je sama beseda impresionizem (*fr. impression, vtis*) imela na samem začetku svojega rojstva celo slabšalen pomen. Gre namreč za slikarski slog, ki ga je v letih 1860–90 uvedla skupina slikarjev, ki je delovala v Parizu. Družilo pa jih je odklanjanje klasicističnega in naturalističnega akademskega ter ateljejskega slikarstva.

Leta 1874 so imeli impresionisti tako imenovano razstavo *Salon des Refusés* (Salon zavrjenih). To se je zgodilo na račun njihovih del, še posebej zaradi slike Clauda Moneta, *Impresija – vzhajajoče sonce*. Iz posmehljivega gledanja na to zvrst slikarskega ustvarjanja je nastalo ime »*impresionisti*« tudi za ostale ustvarjalce tega sloga. Impresionisti so namreč upodabljali stvari,

kakršne so videti v prvem trenutku. To je v edinem resničnem trenutku, ko naš razum še ni posegel vmes, da bi nam pojasnil kaj več. In ko še niso vmes posegle naše vnaprejšnje predstave o njih. Slikar Auguste Manet je trdil, da »*obstaja le ena prava stvar: na prvi mah upodobiti to, kar se vidi*«. In da »*ne slikamo pokrajine, marine ali osebe, temveč vtis pokrajine, marine ali osebe ob določeni uri dneva*«. Vincet van Gogh si je s svojimi podobami vedno želel izraziti nekaj večnega, vendar »*prek vibracij kolorita*«. Paul Cézanne je delal na tem, da hoče jabolku, ki ga naslika, razkriti dušo predmeta, njegovo bit jabolka. Edgar Degas je imel rad vedno drugačne gibe baletk. Skratka, vsak izmed impresionistov je imel svoj moto.

Zgoraj: Claude Monet, *Impresija-sončni vzhod*.

Spodaj slike Ivana Groharja. Od leve: *Sejalec*, *Škofja Loka v snegu in Macesen*.

Rihard Jakopič.
Od leve: Pri svetilki,
Križanke 1 in Križanke 2.

Ravno v letu, ko se je 19. stoletje prevešalo v 20., je na Slovenskem prvič nastopila četverica umetnikov, ki jih danes poznamo kot slovenski impresionisti. To so bili Rihard Jakopič, Matija Jama, Ivan Grohar in Matěj Sternen. Leta 1900 so se na 1. razstavi slovenskega umetniškega društva v Ljubljani predstavili kot predstavniki moderne smeri. Še izraziteje pa se je četverica predstavila kot zastopnica tipične oblike impresionizma na drugi razstavi društva leta 1902. A tudi dela slovenskih slikarjev so naletela na podoben odklon in zasmehovanje, kot ju je pred skoraj 30 leti izzvala znamenita razstava v rodni deželi impresionizma, Franciji. Ljubljanska javnost po večini ni bila pripravljena na njihov *impresionistični* pristop, kar ni vodilo le do slabe prodaje njihovih del, ampak celo do osebnih žalitev. Zato so sklenili, da si izbojujejo priznanje zunaj domovine. Razstava v Mietkejevi galeriji, leta 1904 na Dunaju, je pomenila njihovo popolno zmago. Dunajska kritika je priznala njihovi umetnosti samoniklost ter izraz slovenskega razpoloženja, kar jim je navdušeno priznala tudi slovenska moderna z Ivanom Cankarjem in Otonom Župančičem. Na tej razstavi so tudi prvič nastopili pod skupnim imenom *Sava*.

Pred omenjenim letom pravzaprav nihče od štirih slikarjev ni bil impresionist v današnjem pomenu besede, ampak so se ukvarjali s študijami ali pa ravno ustvarjali svoja prva bolj ali manj profesionalna dela. Umetniki so se srečali in sčasoma tudi osebno zblížali v 90. letih, v sloviti zasebni slikarski šoli, ki jo je leta 1891 ustanovil Anton Ažbe. V Münchnu in na Dunaju so se na različnih razstavah spoznali z deli francoskih, pa tudi nemških impresionistov. Te rešitve so povezali z Ažbetovimi nauki in tako so bile dane osnove za njihov nadaljnji umetniški razvoj. Prvi med štirimi umetniki je

v Ažbetovo šolo prišel že leta 1890 Rihard Jakopič, nato pa še Jama, Grohar in Sternen.

Slikarji so si za cilj postavili slikanje svetlobe in življenja, zato pa je bilo potrebno slikanje na prostem, v čisti dnevni svetlobi. S tem povezano se v prvem desetletju 20. stoletja motivika veže zlasti na krajino, v kateri so najlažje dosegali zastavljen cilj. Slikar Matija Jama je takrat zapisal: »Za pravega umetnika, pesnika in in ne sme biti nekakih postav, zakonov in pravil, nikake teoretične estetike: narava edina bodi mu učiteljica, samo ona večno mlada, večno lepa narava ga more vzdržati in oduševiti.« Za njihova dela so značilne ponavljajoče se lokacije, kjer je še posebej treba omeniti Škofjo Loko, ki je postala pravi Barbizon za četverico.

Če se natančneje osredotočimo na slikarske značilnosti vsakega od posameznikov, bi za Riharda Jakopiča lahko rekli, da je med našimi impresionisti najgloblje zajel problem slikarstva ter odkril njegov vir v globini človeške duše, pa tudi v svetu predstav in domišljije. Njegova velika inspiracija je bila ljubljanska megla, ki mu je nakazovala pot v impresionistično slikanje. Med njegovimi najbolj znanimi deli so motivi ljubljanskih *Križank* v vseh letnih in dnevnih časih, potem pa *Jesensko sonce*, *Breze v jeseni*, *Kamnitnik v snegu*, *Sončni breg*, *Zima*, *Pri svetilku*, *Spomini*, *Zeleni pajčolan*, *Večer na Savi* in še mnoge druge.

Ivan Grohar je bil eden tistih ustvarjalcev, ki je ob svojem izjemnem ustvarjanju znal preseči lakoto, mraz, pomanjkanje denarja ter zaničevanje ustvarjati umetnost. Škofja Loka je bila njegov dom. Z neverjetno energijo je vehementno zasnoval vrsto odličnih platen, tako čiste krajine kot krajine s figuro. V njegovih delih se je pričel prepoznavati mit slovenstva, v njegovih krajinah pa podoba domovine. Kljub težkim življenjskim

Matija Jama. Levo: Vrbe; desno: Kolo.

razmeram je sledil sanjam in namesto drvarja postal slikar. Njegov nauk je bil, da je slikanje ustvarjanje vtisa o nečem, za kar je potrebno izdelati orodja in si pridobiti rutino. Med njegovimi najbolj znanimi deli so *Pomlad*, *Macesen*, *Škofja Loka v snegu*, *Sejalec*, *Krompir*, *Črednik*, *Pogled z mojega okna* in še nekatere. Kot toliko drugih s socialnega dna, se je že pri štiriinštiridesetih poslovil s tega sveta, zaradi jetike.

Matija Jama je bil značajskega nasprotje Groharja. Medtem ko se je Grohar venomer z vso intenzivnostjo vrgel v čustvovanje izbrane snovi, se je Jama motivu vedno približal z distanco. Zaradi tega je veljal tudi za najbolj ortodoksnega med slovenskimi impresionisti. Pri njegovih delih se lahko nenehno zavedamo procesa »gledanja«. Najraje je slikal krajine, zelo pogosti so pri njem motivi iz Bele krajine. Kar nekaj časa je živel na Bledu, zato je tudi ta motiv pri njem pogost. Njegova posebnost sta bili zavestno izogibanje prevzemanja »slikarskih šablon«

ter vztrajno raziskovanje svetosti narave. Mikali so ga motivi vode, nenavadni detajli, nasprotja med svetlobo in senco ter gibanje figur. Njegov opus vidno zaznamujejo dela *Kolo*, *Vrbe*, *Kamnolom*, *Hiše v snegu* (*Vas v zimi*), *Krave na Kolpi*, *Most na Dobri* in še nekatere.

Življenjska pot Mateja Sternena je prav tako, kot od vseh ostalih, povsem drugačna. Njegovo delovanje je bilo precej široko in to na zelo različnih likovnih področjih. Krajevno je zaobjel mesta od Škofje Loke, Ljubljane, Münchna, Italije, Pariza, med 1. svetovno vojno pa je deloval kot slikar, fotograf in restavrator. Slednje delo je v Ljubljani odlično nadaljeval tudi po vojni, kjer je bil zaposlen kot profesor risanja na Tehnični fakulteti – na oddelku za arhitekturo. Sicer pa se je bolj kot katerikoli drugi od ostalih treh slikarjev oklepal figuralne motivike in že v zgodnjem obdobju ustvaril eno od ikon tega časa – *Rdeči parazol*. Sledijo še dela *Pomladno sonce*,

Na kavču, *Violinistka*, *Dama v modrem*, *Ležeči akt*, *Rdečelaska* ter druge.

Še posebej je potrebno poudariti, da impresionistično slikarstvo temelji zlasti v navdušenju nad krajinskimi motivi, v zrelem obdobju tudi na figuraliki, velik poudarek ima na liričnem občutju, na razpoloženju (štimungji) in na simboličnem pomenu. Izraziti so močni barvni nanesi ter svetla barvna lestvica.

Slikarska dela omenjenih ustvarjalcev nam poskušajo pokazati, da trajanje njihovih motivov dejansko presegajo zavest – sami hočejo biti dogodek in trenutek, ki se zgodi samo enkrat in nikoli več ... To je občutek neskončnosti narave in časa. Isti trenutek se pri njih nikoli ne ponovi dvakrat. In v tem je potrjeno impresiji! V tem je tudi vedno nova pomlad, ki se rojeva.

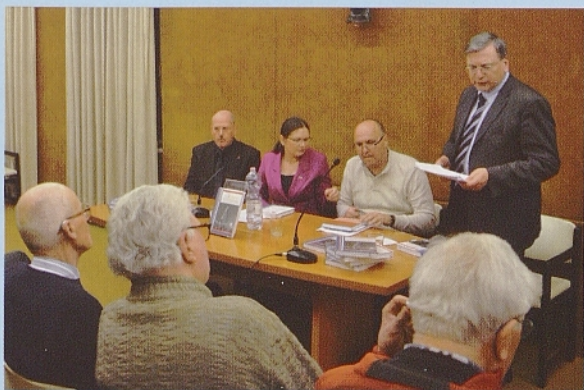
Levo: Matej Sternen, *Na divanu*; na sredi: *Rdeči parazol*.

Iz delovanja Društva slovenskih izobražencev

V ponedeljek, 9. februarja, je bila v Peterlinovi dvorani tradicionalna Prešernova proslava, o kateri poročamo posebej. Naslednji ponedeljek, 16. februarja, pa sta v društvu nastopila športna delavca Ivan Peterlin in Franko Drasič, ki sta govorila o vlogi športa v naši stvarnosti predvsem v zvezi s slovenskim jezikom. V ponedeljek, 23. februarja, so v Peterlinovi dvorani podelili letošnjo nagrado Nadja Maganja dvema kulturnima delavkama s Tržaškega, ki sta vse svoje življenje posvetili kulturnemu delu in vzgoji mladine. Nagrado sta prejeli Ljuba Smotlak, ustanoviteljica in dolgo let pevovodja otroškega zbora Slovenski šopek iz Mačkolj, in Berta Vremec, steber mešanega cerkvenega zbora Sv. Jernej z Opčin in dolgoletna odbornica Zveze cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem. V ponedeljek, 2. marca, so v društvu predstavili knjigo Andreje Valič »Demos, slovenska osamosvojitve in demokratizacija«. Poleg avtorice so o knjigi govorili še zgodovinar Renato Podbersič ml., Martin Breclj in Ivo Jevnikar. V ponedeljek, 9. marca, je prof. Marija Cenda v društvu predstavila štiri leposlovne knjige Elene Blancato. Knjige so pisane v italijanščini, a vsebujejo veliko slovenskega ljudskega blaga, izrazja in zgodovine.

Levo: Ivan Peterlin in Franko Drasič. Desno: natrpana dvorana ob podelitvi nagrade Nadja Maganja.

Levo: Martin Breclj, dr. Andreja Valič, Renato Podbersič ml. in Ivo Jevnikar. Desno: Elena Blancato.

UMRL JE REŽISER MARJAN BEVK

Po dolgi bolezni je 6. marca preminil v Novi Gorici režiser in predsednik Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske Marjan Bevk. Rodil se je 19. marca 1951 v Čezsoči kot sin pisatelja Franceta Bevka. Na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani je leta 1976 absolviral, leta 2007 pa diplomiral. V letih 1979-81 je bil umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici, nato je 8 let režiral v Vojvodini, pa tudi v poklicnih gledališčih v Srbiji, Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem. Po vrnitvi v Slovenijo je kot režiser deloval v različnih gledališčih, dokler ni začel poučevati dramsko igro na Dramsko-gledališki gimnaziji Nova Gorica. Tudi sicer je veliko delal z mladimi, občasno režiral, predvsem komedije in dela za mladino, pa tudi lutkovne predstave in radijske igre. Sodeloval je pri državnih prireditvah, bil je pobudnik in programski vodja Festivala Kluže.

Rajni Marjan Bevk je bil zelo povezan z zamejstvom. Od leta 1992 je sodeloval z Beneškim gledališčem in zanj običajno režiral po dve igri na leto. Vodil je tudi skupne gledališke delavnice za mlade iz Benečije in Posočja, ustanovil je Kulturno društvo Čedermac za spodbujanje stikov med Posočjem, Benečijo in Koroško.

Po smrti predsednika Društva TIGR Franja Batagelja je bil Bevk januarja 2007 določen za vršilca dolžnosti predsednika, na vseh naslednjih občinskih zborih pa izvoljen za društvenega predsednika.

SPOMINI RAJNEGA MSGR. DUŠANA JAKOMINA

»Tržaški čedermac«, slovenski dušni pastir v Škednju, časnikar in kulturni delavec msgr. Dušan Jakomin, ki je umrl v hospiciu v Nabrežini 12. februarja, o čemer pišemo na drugem mestu, je za svojo 90-letnico, ki jo je obhajal 11. januarja napisal knjigo spominov *Od petrolejke do iPada - Pričevanje primorskega duhovnika*. Izšla je konec lanskega leta pri Ognjišču v Kopru.

ZAMEJSKI PUSTARI

Tudi letos se je zelo veliko število pustnih navdušencev posvetilo pripravi obeh slovenskih močno uveljavljenih pustnih sprevodov na Tržaškem in Goriškem. Udeležba vozov in skupin, da ne govorimo o občinstvu, pa je tudi tokrat preseгла tako jezikovno kot državno mejo.

V soboto, 14. februarja, je bil na Opčinah 48. Kraški pust z udeležbo 7 vozov in 9 skupin. Med vozovi je prvo mesto odnesel voz z naslovom Peter Pan in bodočnost, ki je ni. Pripravili so ga v Medji vasi in Štivanu. Med skupinami je bila prva Luna puhna iz Gropade in s Padrič.

V Sovodnjah pa je bil naslednjega dne 18. pustni sprevod, ki ga prireja društvo Karnival. Med 8 vozovi je prvo mesto osvojil voz o Vikingih, ki so ga pripravili v Št mavru, med 9 skupinami pa je bila prva tista iz Opatjega sela.

OB KARDINALOVI 80-LETNICI

Edini slovenski živeči kardinal, nadškof Franc Rode, ki je že opravljal službe profesorja na Teološki fakulteti v Ljubljani, tajnika Papeškega sveta za kulturo, ljubljanskega nadškofa (1997–2004) in prefekta Kongregacije za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja (2004–11), je 23. septembra lani praznoval 80. rojstni dan. Založba Družina mu je ob jubileju izdala izbor razmišljanj o duhovnih, kulturnih in zgodovinskih vprašanjih naroda in Cerkve v luči vere pod naslovom Radost in lepota vere. Na predstavitvi v Ljubljani sta se z avtorjem pogovarjala profesorja Robert Petkovšek in Anton Štrukelj.

UMRL JE ZDENKO VOGRIČ

V Gorici je 4. februarja preminil upokojeni učitelj in kulturni delavec Zdenko Vogrič. Rodil se je prav tam 12. avgusta 1928. Kot mladinskega aktivista so ga Nemci internirali v Špitalu, v taborišča pa so poslali vso družino. Očeta je izgubil v Dachauu. Leta 1946 je maturiral na slovenskem učiteljskišču, nato je do upokojitve leta 1979 poučeval na različnih šolah v mestu in okolici.

Ves povojni čas je bil dejaven v vodstvu številnih društev – Slovenske prosvetne zveze oz. Zveze slovenskih kulturnih društev, Slovenskega planinskega društva Gorica, Odseka za zgodovino in etnografijo Slovenske ljudske knjižnice Damir Feigel, Slovenske kulturno gospodarske zveze, Društva goriških upokojenecv idr. Bil je tudi med pobudniki spominskega pohoda Števerjan - Gonjače - Števerjan in soustanovitelj fotografskega krožka Skupina 75.

Ravno fotografija, film in zbiranje ter opisovanje ljudskega blaga so mu bili v največje veselje. Priredil je več razstav, predaval, objavjal fotografije in članke. Iz tega je nastala knjiga Drobstinice iz goriških šeg in navad (2007). Še prej je s snaho Eriko Jazbar izdal vodnika Gorica, Po sledovih naše prisotnosti (2002; II. izdaja: Gorica, Vodnik po mestu in po sledovih slovenske prisotnosti, 2008) in Od Timave do Idrijce, Slovenski sledovi po goriški pokrajini (2004).

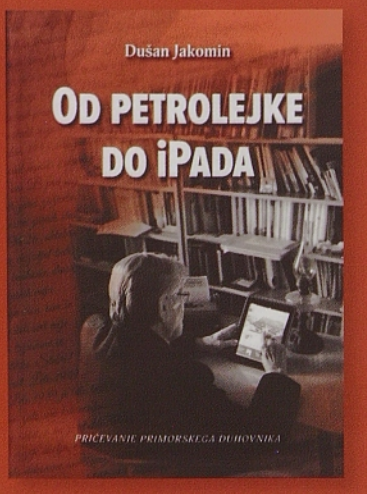
DAN EMIGRANTA IN SREČANJE V KOBARIDU

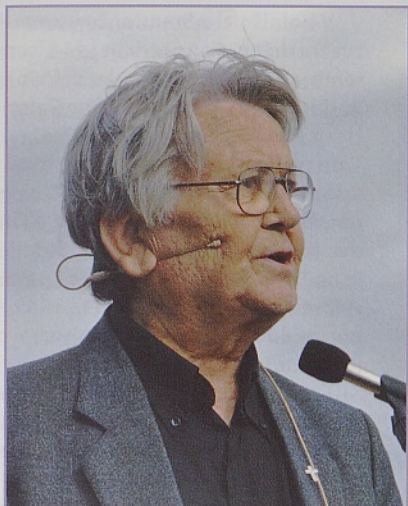
V Čedadu je bil 6. januarja v priredbi videmskih pokrajinskih odborov SKGZ in SSO že 52. Dan emigranta. Udeležencem so spregovorili župan Stefano Balloch, predsednica Inštituta za slovensko kulturo Bruna Dorbolò in predsednik paritetnega odbora državnih in deželnih predstavnikov za izvajanje deželne statute Ivano Strizzolo.

V kulturnem sporedu so izvedli spevoigro Kraljica Vida (besedilo Alda Klodiča in glasba Davida Klodiča), nastopila sta ansambla BK Evolution in Blue Fingers.

Tradicionalno srečanje Slovencev iz Posočja in videmske pokrajine pa je bilo 17. januarja v Kobaridu. Pri njem sta sodelovala tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc in predsednik Državnega zbora Milan Brglez.

Gujonovi priznanji so tokrat podelili šolnici Živi Gruden in uredniku ter zgodovinarju Giorgiu Bankiču.

DUŠAN JAKOMIN

Ob zadnjem slovesu od Dušana Jakomina duhovnika, glasbenika in publicista, vsestransko prisotnega v našem javnem življenju, nam njegova visoko dosežena starost ne lajša občutka praznine, ki nam ga je povzročil njegov odhod po zaslužen plačilo k Bogu. Dolgo bo njegov lik živel med nami kot simbolni vzorec naše skupnosti, kot dobri sadež težke zemlje in še težjih razmer, v katerih se je iz plahega istrskega fantiča, ki je prišel na šolanje v Trst, razvil v zavzetega in ponosnega delavca za duhovno in materialno dobro celotne naše skupnosti, v raziskovalca naše preteklosti, v pričevalca težkih časov in burnih sprememb, kakor jih zgovorno in slikovito opisuje v svojih spominih, ki so prišli iz tiskarne, ko je že iskal pomoč v bolnišnici, za bolezen, ki mu je bila usodna.

Dušan Jakomin je zrasel v nenaklonjenem okolju, ki posamezniku in naši skupnosti ni dalo možnosti, da bi se socialno in kulturno razvijala in krepila. Doživel je veliko bridkih trenutkov, tudi v semenišču, kamor je šel v prepričanju, da bo kot duhovnik lahko največ naredil

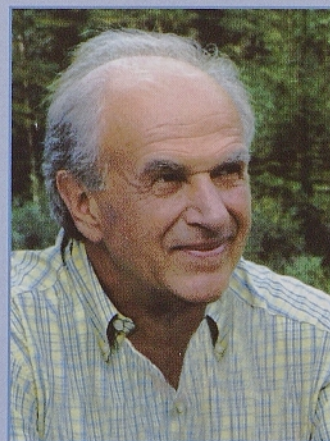
za svoje ljudstvo. Ista misel ga je vztrajno spremljala, ko je po vojni tvegala, da bi še pred posvečenjem postal nedolžna žrtev bratomornega sovraštva.

Duhovniška pot ga je peljala najprej v Mačkolje in nato na Opčine, potem spet v Breg in končno v Škedenj. Temu kraju, njegovim ljudem in njihovem delu je Jakomin posvetil svoje najboljše energije in sposobnosti: kot dušni pastir, kot zborovodja, kot organizator v domačem društvu in zbiralec etnografske dediščine, kakor jo danes izpričuje muzej, ki ga je sam ustanovil. V Škedenju se je srečal s svetniškim Jakobom Ukmarjem, ki mu je postal duhovni vodja in vzornik. Prav Ukmarju je posvetil eno svojih zadnjih velikih pobud, široko zastavljeno naporno nalogo zbiranja dokumentov in prič za njegovo beatifikacijo, ki jo je speljal in privedel do konca. Tega se je lotil, ko je že bil v visoki starosti, a se ni zbal naporov in težav; pravzaprav si nikoli v življenju ni pomisljal začeti kakšno akcijo, pa čeprav je bila še tako zahtevna. Našo hvaležnost si je zaslužil tudi, ko mu je uspelo s prizadevanji za ustanovitev posebne komisije za slovenska vprašanja na škofiškem zborovanju Kristjani iz oči v oči, na katerem smo se slovenski verniki prvič predstavili italijanski javnosti. Veder in nasmejan je sejal dobro razpoloženje tudi na pogovorih o naših skupnih problemih, na katere je rad vabil sobrate in laike, iskal rešitve ter spodbujal optimizem. Ta njegova utrjena značilnost je prišla do izraza tudi v časnikarstvu, ki je bilo njegova velika ljubezen. Z občili se je ukvarjal več kot pol stoletja, po vrsti najprej pri Mladiki (bil je naš prvi odgovorni urednik), nato Naš vestnik, ki je z zadnjo božično številko dopolnil 49. letnik, Katoliški glas in oddaja Vera in naš čas, v kateri se je vsak teden oglašal preko tržaškega radia. Na radijske pogovore je Dušan Jakomin vabil tudi nevernike, ateiste, s katerimi je v poštenem soočanju skušal razbrati probleme sodobnega človeka in družbe v iskreni želji, da bi vsem pomagal v duhu svojega poslanstva in služenja Najvišjemu. Vsi so našli v njem občutljivega in razumevajočega sogovornika. Bil je prijazen, strpen in odprt do vseh, do konca svojega življenja radoveden in aktiven kot mladenič. Takega se bomo spominjali in ga pogrešali.

Umrli je Aldo Klodič

Po dolgi bolezni je 2. februarja umrl vodilni beneški kulturni delavec Aldo Klodič (Clodig). Rodil se je 6. oktobra 1945 v Garmaku. Ob koncu 60. let prejšnjega stoletja se je pridružil kaplanu Rinu Markiču in zboru ter društvu Rečan na Lesah. V zboru je pel do konca, dolgo ga je tudi vodil. Več let je bil tudi predsednik društva.

Od vsega začetka je bil duša festivala beneških popevk Senjam beneške pesmi. S svojo znamenito programsko pesmijo Pustita nam rože po našim sadit je tudi zmagal na prvi izvedbi leta 1971. Napisal pa je še več pesmi in leta 2009 tudi izdal zbirko Duhuor an luna. Režiral je za Beneško gledališče in zanj tudi pisal. Na letošnjem Dnevu emigranta so uprizorili glasbeno-gledališko delo Kraljica Vida, za katero je napisal besedilo, uglasbil pa ga je sin David. Obudil je tudi verski običaj Devetice božične.

Lida Turk

V šestinsedemdesetem letu starosti nas je prera-no zapustila Lida Debeljak Turk, publicistka in radijska urednica, ki si je pridobila nemalo zaslug za svoje delo na področju primorske zgodovine. Po kratki bolezni je 12. februarja umrla v bolnišnici v Trevisu, kamor je odšla k hčerki, ker se ji je zadnje čase zdravje poslabšalo in je močno opešala.

Lida Debeljak je bila v naši javnosti znana zaradi svojega dela na tržaškem radiu, kjer se je zaposlila na začetku šestdesetih let in je naglo napredovala do mesta urednice govorjenih sporedov. Ukvarjala se je predvsem z našo polpreteklo zgodovino in z dogajanjem med obema vojnama, ko je fašizem grozil, da nas bo iztrebil. Lida Debeljak je bila med tistimi, ki so začeli sistematično odkrivati številne, dotedaj neznane ali nepojasnjene dogodke in pojave ter osebe, ki so stale za njimi v letih med obema vojnama in med zadnjim svetovnim spopadom, ko smo se bojevali za preživetje. Odkrivala je stran za stranjo, zbirala podatke (in jih objavljala tudi v Slovenskem primorskem biografskem leksikonu) in sproti dobivala vzgibe za nove raziskave. Tako se ji je posrečilo spraviti pred pričevalski mikrofonski Dorčeta Sarđoča, enega vodilnih tigrovcev, ki je bil obsojen na Drugem tržaškem procesu in ki je zelo nerad govoril o svoji ilegalni dejavnosti pod fašizmom. Mnoge od teh raziskav so se z radijskih valov selile v publikacije, bodisi revije ali samostojne knjige. Zahvaljujoč se pridobljenim delovnim izkušnjam je Lida Debeljak nadaljevala z odkrivanjem naše skupne preteklosti, tudi potem ko je šla v pokoj. Tako so zaživel še drugi liki in osebnosti vezani na slovensko prisotnost na naših tleh. Poleg že omenjenega Sarđoča še portreti Rafka Premrla, Janka Ježa, Josipa Kosovela, Zore Perello in drugih. Lida Debeljak je tudi avtorica edine zgodovine o tržaškem radiu. Napisala in objavila je tudi vrsto spominskih črtic. Njena dela, bodisi da jih je uredila ali samostojno napisala, so izšla pri raznih založbah od ZTT do Goriške Mohorjeve družbe in Mladike, za našo revijo je tudi prispevala vrsto zanimivih in prijetnih zapisov. Njeno pisanje nam bo ostalo v spominu zaradi prepričljive in nenarejene preprostosti, pristnosti in iskanja resnice.

Za svoje delo o Zori Perello je leta 2006 prejela nagrado Vstajenje.

V ZDA JE UMRL ŽUPNIK ALOJZIJ HRIBŠEK

V bolnišnici v Stamfordu v ameriški zvezni državi Connecticut je 14. septembra umrl duhovnik Alojzij Hribšek. Rodil se je 28. oktobra 1921 v Smrečicah v župniji Sv. Duh na Velikem Trnu pri Krškem. Leta 1940 je stopil v salezijanski noviciat. Maja 1945 se je umaknil na Koroško, a so ga zajeli in dva tedna zadržali partizani. Študij je nadaljeval v Italiji, leta 1947 pa se je izselil v ZDA, kjer je bil leta 1949 posvečen v duhovnika, magistriral pa je tudi iz matematike.

Delal je kot vzgojitelj in šolnik v salezijanskih zavodih, po letu 1955 pa v slovenski župniji Sv. Križa v Bridgeportu, kamor ga je povabil župnik Andrej Farkaš. Leta 1959 je prestopil med tamkajšnje škofijske duhovnike. Po Farkaševi smrti v prometni nesreči je postal upravitelj, leta 1969 pa župnik omenjene župnije. Leta 1972 jo je rešil, saj so zaradi urbanističnih posegov cerkev podrli, vendar je dal zgraditi novo cerkev in župnišče v predmestju Fairfield. Po upokojitvi se je leta 1992 preselil v Slovenijo, vendar se je kmalu vrnil v ZDA. Živel in delal je še v različnih krajih, tudi na Floridi, kjer je tudi zbiral Slovence in delal za Baragovo beatifikacijo.

Leta 2010 se je naselil v domu za ostarele duhovnike v Stamfordu. Tam je v angleščini napisal knjigo o blaženem Lojzetu Grozdetu, še prej pa je popisal svoje spomine na vpojno, revolucijo in begunstvo v knjigi *The Price of Freedom* (Cena svobode).

ZLATOMAŠNIK FRANCE URBANIJA

V cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu je 21. decembra daroval zlato mašo msgr. France Urbanija. Z njim so somaševali še štirje slovenski duhovniki, veliko je bilo vernikov in pozdravnih nagovorov.

Msgr. Urbanija se je rodil leta 1938 v Moravčah. Ob koncu vojne je družina odšla na begunsko pot na Koroško in nato v Argentino. Bil je med gojenci zavoda v Adroguéju, ki ga je ustanovil škof Rožman. V slovenskem semenišču je dokončal bogoslovne študije in bil posvečen v duhovnika 8. decembra 1964. Devet let je delal v Rožmanovem zavodu, nato je bil v dušnem pastirstvo v škofiji Quilmes, kjer je postal tudi škofov vikar za gospodarske zadeve. Duhovno še oskrbuje maloštevilne Slovence v okraju Berazategui.

JUBILEJ V AVSTRALIJI

V slovenski cerkvi sv. Rafaela v Merrylandsu (Sydney) so 4. januarja praznovali 45-letnico prve slovenske maše v tem božjem hramu. Slovenci v omenjenem vele mestu so imeli sicer svoja bogoslužna srečanja že prej, saj slovenski frančiškani v Avstraliji delujejo že 64 let. V Sydneyju jih je začel trdneje povezovati p. Valerijan Jenko, ki je v Avstralijo došel leta 1963.

Sedanjo cerkev in župnišče so Slovenci leta 1969 odkupili od prezbiterijancev, ki so si postavili večjo cerkev. Prvega januarja 1970 sta v njej prvič somaševala p. Valerijan in p. Bazilij Valentin, ki je v Avstralijo prišel leta 1956 in je delal zlasti v Melbournu.

Pomembno versko in kulturno središče Slovencev v Sydneyu danes vodi p. Darko Žnidaršič. Gost na omenjeni slovesnosti je bil frančiškanski zlatomašnik p. Mihael Vovk iz Slovenije. Oba sta popoldne obiskala še podružnico v Wollongongu, ki je oddaljena 100 km in kjer je enkrat mesečno slovenska maša.

PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE

V mesecu slovenske kulture, ki ga praznujemo februarja, v mesecu Prešernove smrti, se je po vsem slovenskem svetu odvijalo nič koliko proslav in prireditev. Tako je bilo tudi v našem zamejstvu. Na tem mestu beležimo Prešernovo proslavo, ki sta jo priredila Slovenska prosveta in Društvo slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani v Trstu. Proslava je bila združena z nagradami 43. literarnega natečaja Mladike in 40. natečaja Mladi oder, o katerih smo poročali v prejšnji številki. Govor je imela časnikarka Erika Jazbar in ga objavljamo v tej številki. Prireditev pa je lepo zaokrožil nastop mladinske skupine Vesela pomlad pod vodstvom Andreje Štucin Cergol.

Slavko Zelen in Tugomir Sušnik, pozabljena borca za svobodo

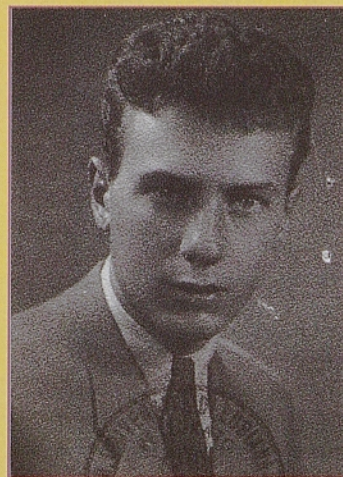
Ob 70-letnici ustrelitve na Opčinah je prišlo 22. novembra do prve javne počastitve spomina dveh zamolčanih borcev za svobodo.

Dne 22. novembra 1944 so nacisti na strelišču na Opčinah ustrelili šest moških. Njihova trupla so nato sežgali v tržaški Rižarni. Dva sta bila Slovenci iz Ljubljane: 19-letni Tugomir Sušnik in 35-letni Milovan (za prijatelje Slavko) Zelen.

O njunem delu in žrtvi je nekaterim svojcem in ostalim prisotnim na strelišču in nato v Rižarni spregovoril časnikar in raziskovalec Ivo Jevnikar.

Slavko Zelen je bil najmlajši brat vojaškega voditelja Tigra Danila Zelena, ki je padel na Mali gori kot prva žrtev v boju proti italijanskemu okupatorju. S Sušnikom sta bila kot pripadnika Državne obveščevalne službe (DOS) v sklopu Jugoslovanske vojske v domovini dodeljena obveščevalni skupini, ki je v korist zahodnih zaveznikov v Trstu delala pod vodstvom Jožeta Golca. Postojanko sta imela v stanovanju v ulici Giustinelli.

Nemška policija ju je aretirala konec septembra ali v začetku oktobra 1944 med valom aretacij v več mestih, ki so zajele Jožeta Golca in njegove sodelavce, a tudi njegove znance ter slučajne zveze. Tako je aretirala družino Šibenik, pri kateri je živel, patra Placida Corteseja v Padovi, slikarja Zorana Mušiča in predstavnike Slovenskega rdečega križa v Benetkah, duhovnika Petra Šorlija v Trstu in vrsto drugih. Odpeljala jih je na sedež gestapa na Oberdankovem trgu ter v koronejske zapore. Nekatero zapornike so nacisti mučili in zasliševali, druge deportirali v taborišča, nekatere pa že v Trstu usmrtili.

Slavko Zelen in Tugomir Sušnik.

CELOVŠKA MOHORJEVA

V lanskem letu je Mohorjeva družba v Celovcu doživela velike novosti. Aprila je po 38 letih stopil v pokoj ravnatelj Anton Koren. Skupno sta ga nasledila Karl Hren in Franz Kelih. Takrat pa je odstopil še predsednik nadzornega odbora Karel Smolle.

Proti koncu leta je iz zdravstvenih razlogov po 22 letih odstopil predsednik, sicer pa rektor Katoliškega doma prosvete v Tinjah Jože Kopeinig. Za novega predsednika je bil izvoljen župnik in dekan v Pliberku Ivan Olip. Za dobo šestih let sta bila izvoljena še nova upravni in nadzorni odbor. Podpredsednika upravnega odbora sta ostala Zdravko Inzko in Ani Reichmann, tajniško mesto je prevzel Jože Kopeinig, ostali člani so Jurij Buch, Anton Starmann, Dorica Kazianka in Igor Krašna. Novi predsednik nadzornega odbora je generalni direktor davčne uprave Vzhodne Avstrije Marjan Wakounig, v odboru pa sta še Damijan Oitzl in Slavko Thaler.

MOJA ZGODBA

Oddaja Moja zgodba na Radiu Ognjišče je stopila v svoje deseto leto. V tem času je po radiu in spletu ponudila ljudem že več sto zgodb, pričevanj, strokovnih razprav in prispevkov z okroglih miz na temo kršenja človekovih pravic in treh totalitarizmov 20. stoletja na Slovenskem ter razvoja demokracije in samostojnosti slovenske države. V njej nastopajo Slovenci iz matice, zamejstva in zdomstva.

Pri projektu z Radiom Ognjišče sodelujejo Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Študijski center za narodno spravo in Komisija Vlade Republike Slovenije za izvajanje zakona o popravni krivic.

Odmevnost oddaje je zelo velika, saj jo v 14 dneh povprečno preko spletne strani posluša okoli 7.000 poslušalcev, uradna statistika dnevnih poslušalcev pa se giblje okoli 50.000.

Od januarja ima oddaja nov termin, saj je na sporedu vsako nedeljo ob 20. uri in traja 50 minut.

Posnetki oddaj so tudi na spletni strani Radija Ognjišče (<http://oddaje.ognjisce.si/mojazgodba/>).

Vsi, ki bi želeli urednikom oddaje zaupati svojo zgodbo, osebno doživeti ali pričevanje koga izmed bližnjih, lahko pokličejo na tel. številko 00-386-1-230 6 705 ali pišejo na elektronski naslov (info@scnr.si).

Časnik.si

V sloveskem medijskem prostoru se vse bolj uveljavlja spletno glasilo Časnik.si (www.casnik.si), o katerem sami pobudniki pravijo, da ga »ustvarjajo za skupno dobro zavzeti avtorji, ki menijo, da je na slovenskem medijskem trgu prostor tudi za spletni magazin konzervativne, katoliške in klasično liberalne usmeritve«.

Za leto 2015 so pripravili tudi stenski koledar (33 x 58 cm), ki ga je mogoče naročiti na naslovu urednistvo@casnik.si ali na telefonski številki 00-386-31-251 915.

Prof. Vinko Lipovec - stoletnik

Nekdanji dolgoletni urednik dnevnika *Ameriška domovina* prof. Vinko Lipovec, ki sodi med najvidnejše predstavnike slovenske povojne politične emigracije v Severni Ameriki, je 22. januarja praznoval stoletnico. Na srečanju prijateljev in znancev v Clevelandu sta mu čestitala župnik Sv. Vida Jože Božnar in slovenski generalni konzul Jurček Žmauc, ki mu je tudi izročil priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Prof. Lipovec je bil septembra lani na daljšem obisku v rojstnih Sp. Jaršah pri Domžalah, takrat je imel tudi javno srečanje v Ljubljani in je skupno z župnikom Božnarjem, ki je bil tudi v Sloveniji, med drugim obiskal nekaj naših ustanov v Gorici in Trstu, o čemer so mediji poročali.

Med obiskom Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici 12. septembra lani. Od leve: Damijan Paulin, Martin Kranner, Vinko Lipovec, Jože Božnar, Karl Bonutti in Ivo Jevnikar.

NAGRADA DUŠANA ČERNETA SKUPNOSTI DRUŽIN SONČNICA

27. Nagrado Dušana Černeta so predstavniki odbora, ki jo podeljuje, 28. decembra, na nedeljo sv. Družine, v Močnikovem domu v Gorici izročili Skupnosti družin Sončnica. Popoldan z naslovom Skupnost v besedi, podobi in srečanju je bil tudi priložnost za pregled društvenega delovanja v zadnjem obdobju.

Skupnost družin Sončnica so uradno ustanovili v Gorici leta 1999, dejansko pa je nastala leta 1994 kot povezava družin in posameznikov, ki so jim družina, slovenstvo in krščanstvo pomembne vrednote. Od takrat prireja srečanja vzgojnega, verskega, kulturnega in družabnega značaja, bogato delovanje ima gledališka skupina O'Klapa, potem so tu še poletna središča, letovanja, izleti in druge pobude.

Ob podelitvi so nastopili mladi recitatorji in harmonikarja, na ogled so bili tudi diapozitivi. O Dušanu Černetu in nagradi je spregovoril predsednik Knjižnice Dušana Černeta Ivo Jevnikar, ki je prebral nagovor odsotnega Saše Martelanca, medtem ko je Tomaž Simčič podal utemeljitev za 27. nagrado. Iz rok Černetove nečakinje Anamarije Prijatelj jo je nato prevzela predsednica Sončnice Ani Saksida.

Nagrajenci društva Sončnica (foto Novi Glas).

ITALJANSKI LEKSIKON KNJIŽEVNIKOV OB VZHODNI MEJI

Pri založbi Hammerle Editori v Trstu je po naročilu tržaškega PEN kluba konec leta 2014 izšel 736 strani debel leksikon tržaških, goriških, istrskih in dalmatinskih piscev Dizionario degli autori di Trieste, dell'Isontino, dell'Istria e della Dalmazia. Kot avtorja sta podpisana Walter Chierighin in Claudio H. Martelli. Slednji pa izida ni dočakal, saj je preminil leta 2011. Ta metodistični pastor, kulturni organizator, pesnik, književni in likovni kritik je v več izdajah podobno obsežno delo posvetil likovnim umetnikom omenjenega območja, ki mu je hotel posvetiti še sedanjo knjigo. Njegovo delo je nadaljeval in pripeljal do konca njegov tesni sodelavec.

Leksikon strnjeno prikazuje pisce ob jadranski obali od Ogleja do Boke Kotorske, v Posočju in v Istri, in to ne glede na jezik, v katerem so pisali ali pišejo, od srednjega veka do danes, poleg tega navaja njihovo bibliografijo in literaturo o njih. Ne gre le za pesnike in pisatelje, temveč tudi za časnikarje, publiciste, filozofe. Med njimi najdemo tudi mnoge nekdanje in sedanje slovenske pisce, vendar ne vseh, ki bi jih pričakovali. Tudi o obsegu nekaterih gesel bi se dalo razpravljati. To pa bi lahko seveda popravili in dopolnili v prihodnjih izdajah te dragocene publikacije.

NA TEZEJSKEM SREČANJU V PRAGI 460 MLADIH SLOVENCEV

37. Evropsko srečanje mladih, ki ga pripravlja ekumenska skupnost iz Taizéja, je bilo od 29. decembra do 2. januarja v Pragi. Med več kot 30.000 udeleženci iz kakih 65 držav je bilo tokrat 460 mladih iz Slovenije. Romanje sta organizirala SKAM (Skupnost katoliške mladine) in škofija Celje.

Vsebinsko srečanja so oblikovali na podlagi pisma priorja tezejske skupnosti Aloisa K novi solidarnosti.

Od 9. do 16. avgusta bo v Taizéju s Shodom za solidarnost vrhunec praznovanj ob 75-letnici skupnosti in stoletnici rojstva njenega ustanovitelja brata Rogerja. 38. Evropsko srečanje mladih pa bo od 28. decembra do 1. januarja 2016 v Valencii v Španiji.

UMRL JE GLASBENIK ŠTEFAN MAURI

V šempeterski bolnišnici pri Novi Gorici je 29. decembra preminil skladatelj, zborovodja in glasbeni pedagog Štefan Mauri. Rodil se je 29. septembra 1931 v Avčah pri Kanalu. Diplomiral je iz kompozicije na Akademiji za glasbo, a tudi iz strojništva. Napisal je številna zborovska dela, samospelve in kantate ter komorno in sakralno glasbo. Poučeval je klavir, dirigiranje in drugo na Orglarski šoli v Novi Gorici in v Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici.

BOŽIČNI KONCERT ZCPZ

Letošnji božični koncert Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu sta 8. januarja v stolnici sv. Justa ob skupini Nomos oblikovala dekliška vokalna skupina Bodeča neža pod vodstvom Mateje Černic in moški komorni zbor Stane Malič pod vodstvom Walterja Lo Nigra. Pozdravil je predsednik ZCPZ Marko Tavčar, nagovor je imel župnik iz Brd Lojze Kržišnik, zahvalo nastopajočim pa je izrekel tržaški škof Giampaolo Crepaldi.

UMRL JE PESNIK TOMAŽ ŠALAMUN

V Ljubljani je 27. decembra preminil pesnik in prevajalec Tomaž Šalamun. Rodil se je 4. julija 1941 v Zagrebu, študiral je v Kopru in Ljubljani, veliko pa je delal in nastopal tudi v ZDA in Berlinu. Med študijem je sodeloval z likovno skupino OHO, v kateri je bil njegov brat, slikar Andraž. Tudi sam je razstavljal.

Kot pesnik se je pojavil v Perspektivah v letih 1963–64. Velja za začetnika slovenskega modernizma in je v poeziji uveljavil čisto svojo govorico. Izdal je preko trideset pesniških zbirk. Prvi je leta 1966 dal naslov Poker.

Leta 1973 je prejel nagrado Prešernovega sklada, leta 1999 pa Prešernovo nagrado. Leta 2005 je postal izredni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

UMRL JE DR. JOŠT ŽABKAR

V Heidelbergu v Nemčiji je 21. februarja po dolgi bolezni preminil romanist, filozof in publicist dr. Jošt Žabkar. Rodil se je 11. aprila 1932 v Ljubljani. Njegova mati Justa iz Slivnega je bila sestra tigrovskega voditelja, zobozdravnika Dorčeta Sardoča, njegov precej starejši brat Jože pa je bil vatikanski diplomat in naslovni nadškof.

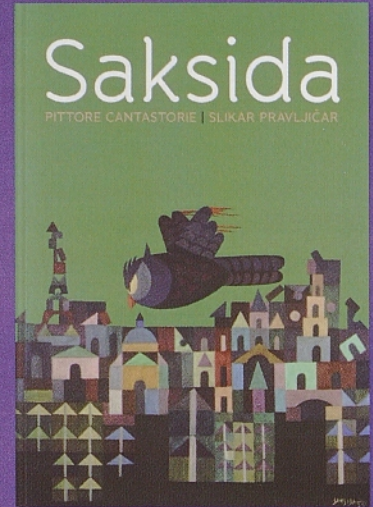
Del materine družine je živel v Gorici, tja se je med vojno zatekla tudi njegova družina in tam je rajni Jošt maturiral na klasični gimnaziji ter spoznal ženo Ano Šturm. Filozofijo in romanistiko je študiral v Rimu in Innsbrucku, s svojo družino pa se je ustabil v Heidelbergu, kjer je bil na univerzi lektor italijanščine. O filozofiji in italijanski književnosti je objavjal v Nemčiji, Avstriji in Španiji, večinoma z imenom Jodok Žabkar.

Kot zaveden Slovenec, zavzet za demokratično ureditev in neodvisno državo, se je kot publicist oglašal v revijah Meddobje in Sij slovenske svobode v Argentini, nato pa je plodno sodeloval s pisateljem Borisom Pahorjem pri reviji Zaliv. Pogosto je bil na študijskih dnevih v Dragi.

Saksida slikar pravljicar

Pod tem naslovom so prej v palači Attems v Gorici, potem pa v palači Costanzi v Trstu (vendar postavitvev ni bila povsem enaka) v drugi polovici lanskega leta in v začetku leta 2015 antološko predstavili goriškega slikarja Rudolfa Saksido (1913–84), izšla pa je tudi zelo bogata dvojezična monografija o njem in njegovem ustvarjanju.

Pobudo Kulturnega društva za umetnost KONS, ki mu predseduje Jasna Merkù, so podprli deželna uprava, goriška pokrajina in tržaška občina. Trije umetnostni zgodovinarji so strokovno poglobili različne poglede na Saksidov opus: Joško Vetrih ga je umestil v širši kontekst in napisal daljšo študijo za monografijo, Saša Quinzi se je osredotočil na dela v stalnih zbirkah, Giulia Giorgi pa je raziskala in uredila podatke o več kot 400 Saksidovih delih.

Novoletni sprejem SSK

Levo: minister Dejan Židan in tajnik SSK Damijan Terpin, med njima predsednica SSK Fulvia Premolin (foto Novi Glas).

Tradicionalni novoletni sprejem, ki ga Slovenska skupnost prireja za svoje sotrudnike, a tudi za predstavnike političnega, družbenega in kulturnega življenja ob meji, je bil letos 23. januarja v Grand Hotelu Entourage v Gorici.

Uvodni pozdrav je imela strankina deželna predsednica Fulvia Premolin, politični govor o aktualnih temah pa deželni tajnik Damijan Terpin, ki je zlasti kritično in zaskrbljeno ocenil deželno reformo krajevnih uprav ter vladne predloge o volilnih reformah. Številni vidni gostje so se oglasili s pozdravom, a tudi s komentarjem Terpinovih poudarkov. Med njimi so bili goriški župan Ettore Romoli, podpredsednik slovenske vlade Dejan Židan, deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti in predsednika goriške ter tržaške pokrajine Enrico Gherghetta in Maria Teresa Bassa Poropat.

Dan slovenske kulture

Levo: Športniki ZSŠDI na odru. Desno, na sredi: nagrajenca Marko in Martina Feri (foto Damjan Balbi).

Letošnji Prešernovi nagradi za življenjsko delo, ki so ju izročili med proslavo 7. februarja v Cankarjevem domu v Ljubljani, sta prejela pesnik Andrej Brvar in stripar Miki Muster.

Nagrade iz Prešernovega sklada so prejeli saksofonist Jure Pukl, igralka Pia Zemljič, slikar Marko Jakše, prevajalec Marjan Stojan, plesalca Rosana Hribar in Gregor Luštek in skladatelj Vito Žuraj.

Osrednja proslava Dneva slovenske kulture v našem zamejstvu je bila 8. februarja v tržaškem Kulturnem domu. Krovni organizaciji SKGZ in SSO sta izvedbo zaupali Združenju slovenskih športnih društev v Italiji, ki je s 140 mladimi pripravilo živahno prireditev, ki je ob kulturi opozorila na utrip športa in na pomen narodne zavesti ter edinosti. Koordinator predstave Skupaj zmoremo je bil Evgen Ban, režiserka pa Jasmin Kovic.

Priznanji krovnih organizacij sta prejela duhovnik in javni delavec Dušan Jakomin in glasbenika Marko in Martina Feri.

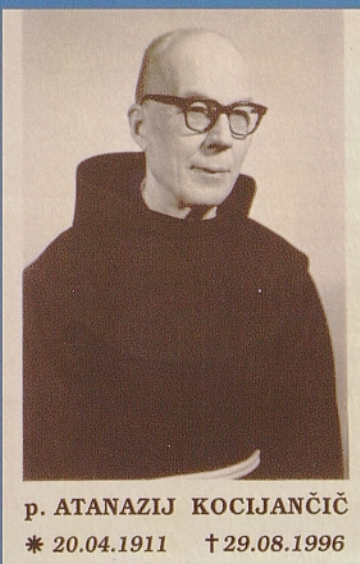
36. TISCHLERJEVA NAGRADA

Skladatelj akademik Lojze Lebič je 23. januarja v Celovcu prejel 36. Tischlerjevo nagrado. Narodni svet koroških Slovencev in Krščanska kulturna zveza jo podeljujeta za vrhunske prispevke na področju kulture, umetnosti, znanosti ali politike, ki pomembno prispevajo v zakladnico slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

NOVA KNJIGA MARIA GARIUPA

Župnik v Ukvah v Kanalski dolini, beneški duhovnik Mario Gariup je izdal novo, svojo doslej najobširnejšo knjigo, ki v italijanščini govori o trpki zgodovini deželice pod Sv. Višarjami. Njen naslov je: Un popolo in estinzione - 1.000 pagine per 1.400 anni di storia degli Sloveni della Val Canale tra Tedeschi, Friulani e Italiani, Documenti, testimonianze, pettegolezzi e polemiche (Ljudstvo, ki izumira - Tisoč strani za 1400 let zgodovine Slovencev iz Kanalske doline med Nemci, Furlani in Italijani, Dokumenti, pričevanja, babje čenče in polemike). Knjiga ima res 1013 strani in je izšla v samozaložbi.

SPOMIN NA P. ATANAZIJA KOCJANČIČA

p. ATANAZIJ KOCIJANČIČ
* 20.04.1911 † 29.08.1996

Od 6. do 9. novembra lani so frančiškani iz Kopra pod vodstvom p. Borisa Markeža in v sodelovanju z drugimi ustanovami priredili Monaldove dneve, v sklopu katerih so iz Trsta prepeljali na češčenje v različnih bogoslužnih prostorih v Kopru in Piranu relikvije blaženega Monalda Koprškega.

S posebnim posvetom, publikacijo in razstavo pa so se 7. novembra v Pretorski palači spomnili istrskega frančiškana p. Atanzija Kocijančiča (1911–96). O njem so poleg visokih cerkvenih predstavnikov spregovorili časnikar Ivo Jevnikar (P. Atanzij in skrb za internirance v italijanskih taboriščih), prof. dr. p. Viktor Papež (Duhovno-frančiškanska karizma »našega patra« Atanzija Kocijančiča) in časnikar ter duhovnik Silvester Čuk (Evangelij po p. Atanziju).

V galeriji v frančiškanskem samostanu sv. Ane je po razstavi o p. Atanziju vodil Ignacij Navernik.

6. Nagrada Nadja Maganja

V polni Peterlinovi dvorani v Trstu je bila 23. februarja slovesna podelitev 6. Nagrade Nadja Maganja, ki je namenjena ženskam, ki se odlikujejo po življenju po veri in kateri izmed dejavnosti, ki jih je gojila rajna tržaška kulturna delavka Nadja Maganja Jevnikar (1951-2006).

Odbor za podeljevanje nagrade, ki ga sestavljajo predstavniki Društva slovenskih izobražencev, Slovenske zamejske skavtske organizacije, Skupnosti sv. Egidija in družine pok. Nadje Maganja, je letos izbral dve Tržačanki, Ljubo Smotlak in Berto Vremec. Druži ju zlasti ljubezen do

petja in zavzetost za rast in vključevanje mladih v družbeno dogajanje našega slovenskega prostora.

Ljuba Smotlak (1930) iz Mačkolj je bila že od mladih nog predana vzgojnemu poslanstvu tako na šolskem področju kot v otroških kolonijah in v vrstah Slovenskih tržaških skavtinj, ob tem pa je skrbela še za prosvetno in pevsko delovanje v domači vasi.

Berta Vremec (1933) pa je še danes gonilna sila kulturnega in verskega delovanja zlasti v župniji sv. Jerneja na Opčinah, ki ga tudi dokumentira z urejanjem zbornika Naša beseda. Obe nagrajenki sta bili dolgo odbornici Zveze cerkvenih pevskih zborov.

Večer so oblikovali Sergij Pahor s pozdravnim nagovorom, predsednica odbora Maja Lapornik, ki je utemljila izbor nagrajenk, o delovanju Ljube Smotlak je nato spregovorila Vera Tuta Ban, o delovanju Berthe Vremec pa Marko Tavčar. S pesmijo so nagrajenki počastili priložnostni skavtski zbor, openski cerkveni zbor Sv. Jernej in openski moški zbor Stane Malič. Nagrado (umetniška unikatna krožnika Zalke Arnšek in denarno vsoto) sta vročila Peter in Ivan Jevnikar, ganjeno pa sta spregovorili tudi nagrajenki.

Umrl je akademik Stane Gabrovec

V Ljubljani je 12. januarja preminil arheolog in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. dr. Stane Gabrovec. Rodil se je 18. aprila 1920 v Kamniku, gimnazijo je opravil v Škofovih zavodih v Šentvidu, diplomiral pa je na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Doktorat je dosegel v Zadru. Med vojno je bil interniran v Gonarsu in nato konfiniran.

Po diplomi se je zaposlil v Narodnem muzeju Slovenije. Postal je kustos za prazgodovino in se posvetil arheologiji. V obdobju 1948-51 je z dr. Jožetom Kastelicem vodil izkopavanje staroslovenskega in prazgodovinskega grobišča na Pristavi pri Bledu, med letoma 1960 in 1974 je vodil izkopavanja velike naselbine iz stare železne dobe na Viru pri Stični. Leta 1987 so ga v muzeju upokojili, vendar je z delom nadaljeval.

Objavil je vrsto pomembnih del v slovenščini in tujih jezikih (več kot 40 000 tiskanih strani) in načrtno znanstveni okvir prazgodovinske dobe Slovenije. Leta 1969 je bil zaradi nenadne smrti dveh profesorjev in na željo študentov izvoljen za izrednega profesorja s celotno redno obveznostjo na Oddelku za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Pedagoško delo je opravljal honorarno.

Bil je član številnih znanstvenih združenj, leta 1987 je postal izredni, leta 1991 pa redni član SAZU.

Dr. Gabrovec je sodil med zavedne katoliške izobražence in je bil med drugim redni obiskovalec študijskih dnevov v Dragi.

Stane Gabrovec predavatelj v DSI.

SLOVENC V MONTREALU

Slovenska župnija sv. Vladimirja v Montrealu v Kanadi je 12. oktobra slovesno obhajala svoj zlati jubilej. Somaševanje je v angleščini vodil montrealški nadškof Christian Lépine. Nato so v dvorani sledili kosilo, proslava in družabno srečanje. Nastopili so cerkveni pevski zbor, ki ga že več kot 30 let vodi organist Franc Rogan, plesni skupini Marjetice (z mlajšimi in starejšimi člani) ter plesna skupina Rožmarin, ki nastopa že 32 let. Spregovorili so predsednica cerkvenega odbora Rozina Hozjan Rogan, nadškof msgr. Lépine, ki je pohvalil zavzetost za ohranjanje lastnega jezika in kulture, vizitator slovenske province Misijske družbe Pavle Novak, slovenski veleposlanik v Ottawa Marjan Cencen in župnik Franc Letonja.

Med rojake v Montrealu je kot stalni dušni pastir prišel 28. maja 1957 lazarist Jože Časl. Leta 1963 je skupno z zavzetimi rojaki odkupil slovaško cerkev in bil 8. decembra imenovan za prvega župnika narodne župnije sv. Vladimirja. Leta 1965 je slovenska skupnost 50 km iz mesta kupila zemljišče, kjer ima od takrat svoje letovišče. V letih 1982–83 pa je prodala staro cerkev in si začela urejati sedanje župnijsko središče vzhodno od mestnega središča. Julija 1983 je bil za župnika imenovan sedanji dušni pastir, lazarist Franc Letonja.

UMRL JE AKADEMIK DUŠAN MORAVEC

V Ljubljani je 25. februarja preminil literarni zgodovinar, dramaturg in besedni ustvarjalec akademik Dušan Moravec.

Rodil se je 4. oktobra 1920 v Ljubljani, kjer je diplomiral na Filozofski fakulteti. Med vojno je bil interniran in v partizanih. Sodeloval je pri ustanovitvi Mestnega gledališča ljubljanskega in bil njegov prvi dramaturg (1949–62). Zasnova je knjižno zbirko Knjižnica MGL. Nato je 13 let vodil Slovenski gledališki muzej. Po upokojitvi leta 1975 se je docela posvetil raziskovalnemu in uredniškemu delu. Leta 1976 je postal izredni, leta 1981 pa redni član SAZU.

Objavljal je v številnih slovenskih in tujih revijah, zbornikih in leksikonih ter napisal 22 samostojnih knjig. Ukvarjal se je z novejšim slovenskim gledališčem in pa z literarnimi osebnostmi ter problemi ob koncu 19. in v prvi polovici 20. stoletja.

UMRL JE IZSELJENIŠKI DUHOVNIK CIRIL TURK

V Lipi ob Vrbskem jezeru na Koroškem, kjer je živel po upokojitvi leta 1994, dokler ni onemogel in se preselil v dom šolskih sester v Pliberku, so 5. februarja pokopali izseljeniškega duhovnika Cirila Turka. Umrl je v noči na 3. februar.

Rodil se je 23. maja 1927 v vasi Ratje v župniji Hinje. Kot gimnazijec se je leta 1944 pridružil domobrancem in se ob koncu vojne z njimi umaknil na Koroško, vendar se je zadnji dan izognil prisilni vrnitvi v Jugoslavijo. Vse življenje je ostal zvest spominu na pobite rojake. Med drugim je leta 2001 uredil knjigo Hinje in Žvirče v plamenih, Strahote revolucije.

Turk je po vojni študiral na begunski gimnaziji v Špitalu, nato teologijo v Salzburgu, kjer je bil leta 1953 posvečen v duhovnika. Prvih pet let je služboval v Avstriji, kjer je že začel zbirati slovenske izseljence. Nato je odšel med slovenske izseljence v Nemčijo. Deloval je v Porurju v Oberhausenu, nato v Baden-Württembergu, in sicer v Esslingenu in nato v Stuttgartu, kjer je leta 1974 uredil slovensko duhovno, kulturno in socialno središče.

Rajni duhovnik je znan tudi po zanimivi zamisli iz časa slovenske pomladi. Arh. Jureta Vombergarja iz Argentine je naprosil, naj za izseljence pripravi simbol, ki naj bi utrjeval samozavest. Kmalu je šlo med ljudi na tisoče nalepk s tremi rdečimi nageljni na belem polju in z modrim napisom spodaj: »Slovenija moja dežela«. Nekoliko kasneje je napisal pesem Slovenski nagelj, ki je spodbudno zvenela zlasti za politične emigrante. V listih Katoliški glas v Gorici, Misli v Avstraliji in Tabor ter Svobodna Slovenija je objavil razpis za njeno uglasbitev. Nabralo se je kar 20 skladb. Petčlanska strokovna žirija je prvo nagrado dodelila 20-letnemu Francu Arhu iz Nemčije.

FRANC ŠUŠTAR POMOŽNI ŠKOF

Papež Frančišek je 7. februarja imenoval za ljubljanskega pomožnega škofa msgr. dr. Franca Šuštarja.

Msgr. Šuštar izhaja iz župnije Homec in se je rodil 27. aprila 1959 v Ljubljani. Obiskoval je Malo semenišče v Vipavi, nato je bil v bogoslovju v Ljubljani in v Germaniku v Rimu. Na Gregorijani je doktoriral iz osnovnega bogoslovja, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1985 v Ljubljani. Od leta 1991 do 1997 in od 2007 do zdaj je bil ravnatelj Bogoslovnega semenišča v Ljubljani, pred tem in vmes pa je bil kaplan in župnik na več župnijah, med drugim v Grosupljem in stolnici.

UMRL JE DR. IVAN MERLAK

V Ljubljani je 26. februarja preminil dolgoletni glavni in odgovorni urednik Družine dr. Ivan Merlak. Rodil se je 15. junija 1923 v Žibršah pri Gornjem Logatcu. Kot bogoslovec je stopil med domobrance in bil na straži ranjen, zato se ni umaknil in ga je mati po vojni uspela rešiti smrti, ki pa je doletela dva njegova brata. V duhovnika je bil posvečen leta 1948. Služboval je kot kaplan na Vrhniki, tajnik škofa Antona Vovka (1951–57), leta 1957 je doktoriral iz moralne teologije in v letih 1957–65 je upravljal župnijo Litija.

Nekaj časa je bil zaprt (leta 1952) in oblasti niso dovolile, da bi predaval na Teološki fakulteti. Zato pa ga je nadškof Pogačnik imenoval za stolnega kanonika in glavnega (1965–71), nato pa odgovornega urednika Družine (1971–85). Skupno z dr. Dragom Klemenčičem, ki je postal glavni urednik leta 1971, je doživljal težave (v letih 1974–5 devet sodnih postopkov in eno zaplembo), a tudi največji vzpon časopisa. Družina je presegla naklado 150.000 izvodov, leta 1973 je postala tednik, začela je tudi dobivati priloge. Dr. Merlak je opravljal še druge pomembne cerkvene službe, bil je tudi postulator v postopku za beatifikacijo škofa Vovka.

Novi leposlovni prevodi

Nadaljuje se prodiranje književnih del prof. Borisa Pahorja, in torej slovenske kulture, v italijanski prostor. Založba Bompiani iz Milana je na 296 straneh objavila njegov roman Mesto v zalivu (iz leta 1955, ki pa je bil ob ponatisih dopolnjen) v italijanskem prevodu prof. Marije Kacin z naslovom La città nel golfo.

Založba Del Vecchio Editore iz Bracciana pri Rimu pa je izdala izbor poezij Miroslava Košute v izvorniku in prevodu Tatjane Rojc, in to pod naslovom La ragazza del fiore pervinca. Prof. Rojc je prispevala tudi esej o Košuti, slednji pa je zapisal še nekaj misli.

Miroslavu Košuti je ob letošnjem Dnevu slovenske kulture predsednica tržaške pokrajinske uprave Maria Teresa Bassa Poropat 11. februarja slovesno izročila pečat tržaške pokrajine.

Bogdan Žorž

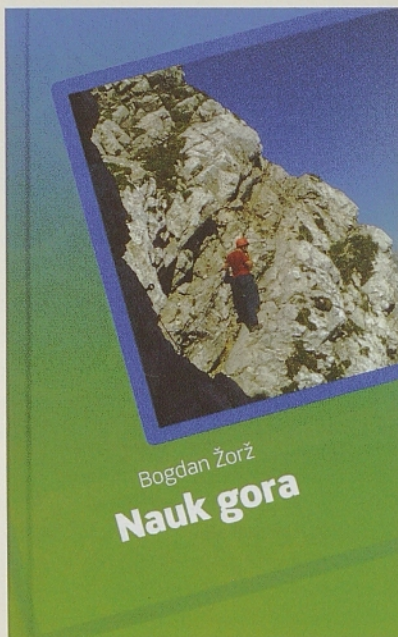
Nauk gora

Vzgojna razmišljanja

Veliko je knjig, tudi v slovenščini, z opisi poti in s spomini na doživetja »tam gori«. Le nekatera pa vključujejo tudi razmišljanja in napotke drugim pohodnikom in planincem. Taka je knjiga Bogdana Žorža, ki je izšla z naslovom Nauk gora in podnaslovom Vzgojna razmišljanja. Avtor knjige je z ženo Zdenko in drugimi člani svoje družine ter prijatelji prehodil veliko planinskih poti in osvojil številne vrhove slovenskih gor. Pri opisu le teh pa je rad delil nasvete in napotke tudi za druge. Ljudje, ki so to brali, so to z veseljem sprejemali in tudi upoštevali. Dobrohoten ton besedil v pisanju in govoru je padal na »rodovitna tla«.

Vse o vsebini povedo naslovi posameznih kratkih poglavij:

Iz mojega nahrbtnika (v njem opisuje, da se je zapisal planinstvu potem, ko ni mogel iti na prvi planinski izlet, na razgledni Kucelj nad Vipavsko dolino). Kar dosežemo brez napora, nima prave vrednosti (v to se je prepričal, ko se je vzpenjal na slikoviti Krn). Markacije (čez Spodnje Bohinjske gore in tudi drugod so mu kazale vedno pravo pot k izbranemu cilju, katerega si moramo izbrati tudi v vsakdanjem življenju). Megla (v Kamniških Alpah ga je prisilila, da se je moral opreti na sočloveka, tako kot se moramo tudi predvsem v mladosti). Razgled (s Sabotina, ki ga je očaral, je darilo tistemu, ki zna občudovati in se čuditi). Temeljnost (je potrebna pri pripravi na vsak izlet, kot ga je opravljal nekoč iz Tamarja na bližnje visoke vršace, in tudi za vsak dan v življenju). Disciplina (je

potrebna pri skupinskih pohodih, tudi na Triglav, in tudi v vsaki večji skupnosti, celo državi). Gora – slutnja večnosti (od nekdanje vse tam stoji in še vedno bo). Hvaležnost (je namenjena sočloveku – planinskemu vodniku, ko te pripelje na Triglav in razgledu z njegovega vrha). Neurje (je v gorah lahko nepredvidljivo, a ko mine, je lahko tam najlepše). Strah (je v običajnem življenju v dolini negativni pojav, v gorah pa je pravočasno opozorilo za previdnost). Solidarnost (je v gorah nekaj običajnega, česar bi se morali navaditi tudi v dolini). Gore in demokracija (so veliko bolj povezane med seboj, saj so enostranske odločitve lahko usodne). Sprijazniti se ali sprejeti (z dejstvom po nesrečnem dogodku, ki ga ne mremo nadomestiti). Odpornost (si lahko pridobimo z redno aktivnostjo, tudi pri izletih v gore). Tekmovalnost (v planinstvu ni kategorija, ki bi jo morali gojiti, saj tam ni nasprotnikov in sovražnikov). Samo še tokrat (si je

pomembno izpolniti želje, tudi če je pot težka in naporna). Tišina (v gorah je lahko zdravilo za naporno delo v dolini). Slabo vreme (nas ne sme zadržati doma, saj je lahko že v kratkem lepše). Maša v gorah (na Kredarici, na Molički planini ali še na mnogih krajih so idealni dogodki za srečanja s starimi prijatelji in novimi znanci). Bližnjice (so zanimive poti v hribih; biti pa moramo skrajno oprezní, da ne zgrešimo poti). Preizkušnja (naj bo kontrolirano doživetje ali vodeni izlet izkušenega poznavalca poti). Junaštvo ali junačenje (nas pogosto lahko drago stane). Koliko je še do vrha? (je potrebno pogledati doma, ko pripravljamo načrt za dnevno turo). Čuječnost (je višja stopnja pozornosti na tiste stvari, ki se nam sprva ne zdijo pomembne). Čas (je zlata vreden, če nam ga zmanjkuje; pomembno pa je, da si včasih življenje uredimo tako, da ne bomo njegovi sužnji). Veselite se življenja (ob delu in ne pri brezplodnem zapravljanju časa).

Ciril Velkovrh

Primorska zgodba Marije Mercina

Primorska zgodba (Goriška Mohorjeva družba, 2014) je 4. leposlovna knjiga Marije Mercina. Objavljati je začela razmeroma pozno, v 80-ih letih, pri svojih štiridesetih, kar je za slovenske književnice prej pravilo kot izjema. Marija Mercina je tudi avtorica več radijskih iger in številnih strokovnih zapisov. Kot slovenistka je delala kot knjižničarka in profesorica slovenščine, veliko svoje energije pa je vložila v urejanje zbranih del Cirila Kosmača (znanstveno delo *Proza Cirila Ko-*

smaća, *Uvod v lingvostilistično analizo*, Rokus: 2003), prav tako pa je uredila tudi zbornik *Pogovori srca*, posvečen Ljubki Šorli.

Primorska zgodba nosi oznako avtobiografski in zgodovinski roman in ima zelo premišljeno zgradbo: tri poglavja (*Ko besede umolknejo*, *Tri sestre*, *Ko stvari dobijo imena*) so razdeljena na tri enote, dodan je epilog z naslovom *Namesto epiloga*. Okvirna zgodba se začne v Novi Gorici z dnevom po materini smrti, 17. 3. 2006, z branjem njene zapuščine. To sproži retrospektivni pogled od najbližjih dogodkov do začetka 20. stoletja, ki razgrne mamino in lastno zgodbo, vpeto v vaško okolje Goč na Vipavskem.

Čeprav je vsak roman fikcija in ga je potrebno kot takega brati, o čemer priča tudi letošnji sodni epilog glede romana Brede Smolnikar *Ko se tam gori olistajo breze*, ki se je zgodil po 15 letih sodnih in drugačnih peripetij, pa se vendarle ob biografskih romanih radi ukvarjamo z domnevami, koliko je v literarnem delu realnosti. In v romanu Marije Mercine je te kar veliko. Zdi se, da je avtorica želela ubesediti družinsko travmo, jo umestiti v družbeni kontekst polpretekle zgodovine, in jo na neki način, vsaj kot zgodbo, pripeljati do katarze. Zadnji del, *Namesto epiloga*, zazveni spravno (na goškem pokopališču, kjer so pokopani predniki pripovedovalke, pa tudi vaščani, sorodniki in mamini »sovražniki«, pripovedovalka sklene: »*Po dolgem nočnem pogovoru s teboj, mama, bi tudi jaz lahko prosila za miren počitek prijateljev in sovražnikov. Na Gočah imajo oboji svoj človeški obraz in svojo življenjsko zgodbo.*« (Str. 163-164), vendar, tudi zaradi poudarka na odgovornosti, zelo eksistencialistično. Ne nazadnje je kot avtor uvodnega mota v knjigo povabljen sam Camus: »*Za zdaj je stvar nekako taka, kot da mama sploh ne bi bila umrla. Po pogrebu pa bo stvar urejena in vse bo dobilo bolj uradno obliko.*« (Str. 7) Zdi se, da ne gre le za ilustracijo dejstva, citat nam v trenutku prikljče

v zavest roman *Tujec* v vsej njegovi razsežnosti: odtujenost, otopelost, brezizhodnost, nesmisel in vztrajanje, in seveda Camusa kot neutrudnega borca za človečanske pravice, ne glede na to, v katero ideologijo je s svojim bojem dregnil.

Rdeča nit romana je namreč, enako kot pri Camusovem družbenem angažmaju, resnica, kar je poudarjeno že na začetku spremne besede Ane Ogrič *Mamin najdaljši dan*: »*Beseda zareže in razreže na kose in lahko iz delčkov tke celoto. Besede Marije Mercina sestavijo resnico ženske.*« (str. 5)

Povedati »po pravici in resnici« je lajt motiv tako lika matere Doroteje kot tudi obsesija prvoosebne pripovedovalke, saj se zgodba sklene z razmišljanjem o resnici.

Na neki način je roman dialog pripovedovalke z mamo. (»*Kako potrebujem mamo, sem si priznala šele, ko sem tudi sama postala mama.*« (na str. 29 zapiše pripovedovalka.) In ta dialog skuša biti odkrit, iskren, a na trenutke je tudi polemičen. Saj resnice se brez dialoga, brez odnosa, a tudi brez konfrontacije ne da odkriti, vsaj objektivne ne. »*Resnica je samo ena. Samo jasno jo je treba zapisati,*« odzvanja materin glas na koncu zgodbe, ki mu hčerini oporeka: »*To je tvoja resnica, ne moja, mama ...*« Koliko sploh gre za objektivno resnico in ali je sploh možna, oziroma kako je z eno samo resnico, nam avtorica pove bolj implicitno kot eksplicitno. Obstajata namreč vsaj dve resnici: resnica dejstev – objektivna resnica in resnica razumevanja dejstev – osebna resnica, ki se lahko stikata, prekrivata, dopolnjujeta ali pa tudi ne. Prav tako so tudi same besede relativne, saj imajo neznansko moč tako odkrivanja kot prikrivanja. Tako nam roman ponuja več kot le zgodbo, ponuja nam refleksijo o eksistencialnih rečeh: moči resnice in besed, skratka o smislu.

Moto v drugo poglavje je parafraza iz Biblije o Sodomi in Gomori: *Če bi se ozrl, bi okamenel*. Kljub strahu in slutnji se zdi, da je človekova

radovednost močnejša. Lotova in Orfejeva zgodba to dokazujeta, pridružuje pa se jima tudi *Primorska zgodba* Marije Mercina. Pripovedovanje zgodbe je namreč nenehno oziranje, a ne le v preteklost, v zgodbe svojih bližnjih in v svojo zgodbo, temveč predvsem vase in v tisto brezdanje, kar tudi človeka presega. Pogum je podstat tako (pre)živetja kot iskanja resnice, pa tudi poimenovanja. Mama Doroteja ga ubeseduje kot svojo mantró, kot svoje življenjsko vodilo: »*Živim, da se borim*«, kot tudi »*Živim, ker se borim*«. Navidezna fraza se bolj bliža filozofski refleksiji kot igri besed.

Moto zadnjega poglavja pa se glasi: *Živeli smo, da bi vam rešili besede, da bi vam vrnili ime vsake stvari*. Avtor verzov Salvador Espriu, katalonski pesnik, književnik, borec za svoj materni jezik – katalonščino, borec za svobodo besede, a obenem zagovornik mirnega sožitja, prav gotovo ne uvaja naključno zadnjega poglavja z naslovom *Ko stvari dobijo imena*. Espriu na neki način nadaljuje Camusa. Beseda se ponovno razkriva kot največja moč, saj stvari, osebe, dogodke poimenuje in jih s tem razgrinja, kar je pogoj, da jih sploh lahko zagledamo in pogledamo pod lupo presoje. In ravno to je ključ, ki bralcu ponuja nov vstop v polpreteklo zgodovino in samo sedanost. Ne gre le za zgodbo kot izpolnitev pisateljčine notranje nujnosti, temveč za tehten pogled na polpretekle dogodke in za gesto, ki se zdi, da je predvsem za Slovence nemogoča, gesto sprave, tako nujno potrebno, da lahko človek in z njim nacija zaživi v polnosti svobode in življenjske radosti. V tem smislu je *Primorska zgodba* eksemplarični primer, kako presegati osebne in družbene travme, v katere smo ukleščeni, ne le zaradi svojih ravnanj, ampak že zato ker smo narojeni v turbolentnem svet nešteti tenzij, krivic, polresnic, ki nam preprečujejo jasno videnje sveta in resnice, s tem pa tudi sebe in življenja sploh.

Ines Cergol Pešorda

Odmevi na knjigo Brine Svit o Slovencih v Argentini

Knjiga Brine Svit o srečanjih s Slovenci v Argentini, ki je izšla leta 2013 v francoščini pri Gallimardu v Parizu, lani pa v slovenščini pri Cankarjevi založbi v Ljubljani, je sicer drobna, vendar je vzbudila že veliko odmevov. Navdušenih in razočaranih.

V njej piše o identiteti, vendar svoje iskanje učinkovito prepleta z razmišljanjem o sodobnih in večnih temah, pri čemer se seveda odraža njen pogled na svet in življenje, njeno pojmovanje slovenstva in nje-
no (ne)razumevanje revolucije na Slovenskem.

Dragocena sodelavka Knjižnice Dušana Črneteta dr. Rozina Švent je *Mladiki* poslala oceno knjige *Slovenski obraz*, saj je njena tematika zelo zanimiva tudi za zamejstvo. Ker rubrika *Novice KDČ* rada opozarja na zamejske in zdomske probleme in publikacije, oceno objavljamo na tem mestu. Pridobili pa smo tudi precej drugačen odmev uglednega javnega delavca iz Argentine, arh. Marijana Eiletza. Podpisala ga je tudi žena Pavči, saj knjiga obravnava oba. Tako imajo bralci na voljo dva pogleda. Eiletz je odprto pismo napisal za tednik *Svobodna Slovenija* iz Buenos Airesa.

Obe izdaji obravnavane knjige in omenjeni tednik so seveda na ogled v Knjižnici Dušana Črneteta.

Ivo Jevnikar

Brina Svit: Slovenski obraz

(Cankarjeva založba, Ljubljana 2014)

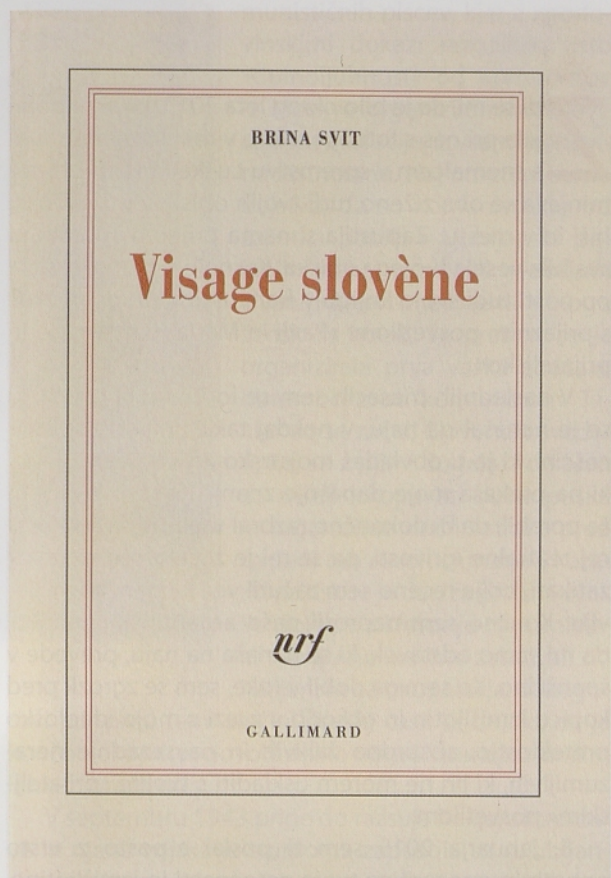
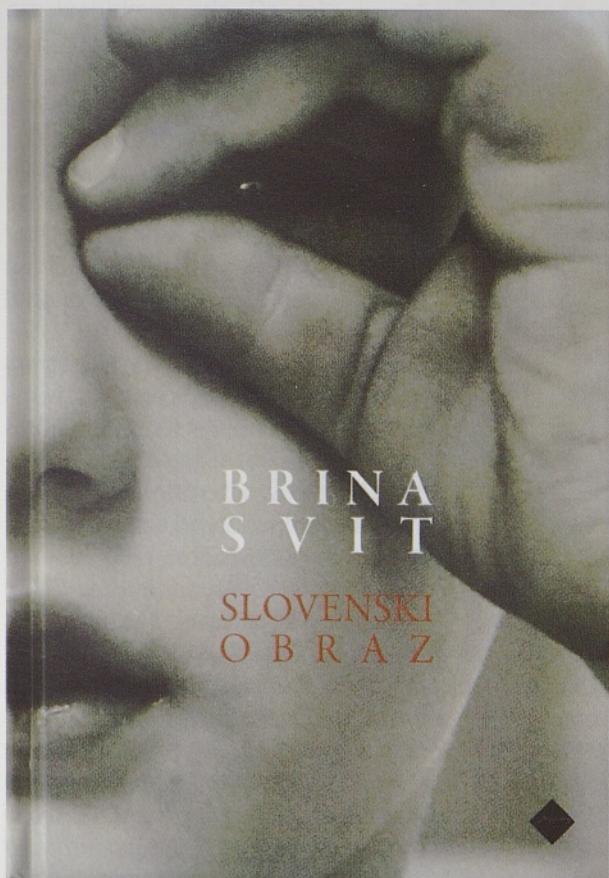
Zadnja knjiga slovensko-francoške pisateljice Brine Svit (pravo ime: Brina Švigelj - Mérat) je neke vrste literarna reportaža o njenem bivanju v Argentini. Tam je leta 2005 po srečnem naključju spoznala argentinskega Slovenca Roka Finka, ki jo je popeljal v svet slovenske (pretežno politične) emigracije.

Pred nami se zvrsti trinajst različnih zgodb, ki jih prepleta določena »rdeča nit«: skupna identiteta - slovenski jezik, slovenska kultura in katoliška vera. Skozi vse zgodbe pa se na poseben način vpleta še zgodba poljskega pisatelja W. Gombrowicza (Gombra), ki je dobesedno na glavo obrnjena emigrantska zgodba, saj se je ta pisatelj zavestno odrekel svoji »poljskosti«, da je lahko začel živeti povsem na novo - osvobojen prisilne identitete in celo svojega plemiškega izvora.

Vsaka izmed zapisanih zgodb, ki jo dopolnjuje še avtorska fotografija »slovenskega obraza«, je nekaj posebnega in enkratnega. Zagotovo je imela avtorica srečo pri izbiri teh obrazov (sogovornikov), saj je razprla vso pahljačo usod (od pripadnikov primorske emigracije, ki so bežali predvsem zaradi fašističnega terorja in iz ekonomskih vzrokov, pa tja do prikaza bega/umika pred komunističnim nasiljem).

Ker je neposrednih udeležencev zadnje vojne (predvsem domobrancev) le še nekaj (v knjigi je predstavljen en sam, Marijan Eiletz, r. 1926, pa še ta je bil ob vključitvi v domobransko vojsko še zelo mlad in ni nikoli sodil med najbolj skrajne predstavnike slovenske politične emigracije - SPE), je velika večina sogovornikov iz t. i. druge in tretje generacije. Prav zato so njihovi po-

gledi na argentinsko in tudi na slovensko stvarnost nekoliko drugačni in v veliki meri tudi že osvobojeni določenih stereotipov. Lahko bi celo zapisali trpko resnico, da so bili prav oni »žrtve« tega »slovenskega čudeža v Argentini«. Zanje je bilo samoumevno, da morajo še naprej govoriti slovensko (nekateri ob vstopu v prvi razred sploh niso znali špansko in so bili takoj deležni posmeha svojih vrstnikov), obiskovati slovenski dopolnilni pouk (ki je poleg jezika, kulture in domoljubja učil tudi »njihovo zgodovino«, ki je iz učbenikov iztrgala strani, ki so bile zanje moteče - zlasti domobranska prisega, ki jo celo poimenujejo »taktična kolaboracija ali prisega s figo v žepu«), ki je bil vedno ob sobotah, obiskovati verske obrede in različne prireditve, ki so bile praviloma ob nedeljah. Mnogi so celo doživljali

Knjiga Brine Svita v slovenskem in francoskem jeziku.

določene travme, saj se niso smeli družiti z Argentinci/kami, torej s predstavniki okolice, sredi katere so našli svoj novi dom. Tudi tango, najznačilnejši ples te dežele, je bil zaradi tesnih objemov plesalcev in nakazane intimnosti skorajda prepovedan. Svojo slovenskost so vsi po vrsti morali izkazovati na vsakem koraku, to pa je kar nekaj mladih oddaljilo od skupnosti. Nekateri so se v zrelih letih sicer vrnili (npr. Tone Mizerit), a tega madeža niso nikoli povsem izprali s sebe.

In še nekaj je bilo predpisano: »vse je moralo biti popolno«, zato se o določenih težavah v slovenski skupnosti (alkoholizem, samomori, pobalinstvo in celo kriminal) ni smelo govoriti, to se je zavestno skrivalo. »Čistost smo samo igrali. V resnici nismo bili nič boljši od drugih,« zapiše, v pismu avtorici, Andrej Rot (str. 87).

Knjiga Slovenski obraz je zanimiva in privlačna, mestoma nekoliko ironična in razpira tudi vprašanja, ki si jih večina predstavnikov SPE ni nikoli zastavila: »Ali so bile vse odločitve pravilne in ali niso nekateri le brezglavo sledili ukazom drugih?«

Prav posebno mesto zavzema »domotožna pravljica« Ivanke iz Hotedrščice – resnična zgodba mame Lučke Rot, ki je doma pustila svojega zaročenca – svojo nikoli preboleno ljubezen.

Kljub temu, da je pisateljica poslušala in nato zapisala vse te zgodbe z veliko empatijo, je ob njih tudi razmišljala o naši, slovenski razklanosti, ki še kar traja in traja. Bridka resnica je tudi njena ugotovitev: »Njim, sinovom, je bilo najtežje. Če se njihovi očetje ne bi kompromitirali med vojno, če ne bi bili primorani zapustiti svoje dežele, se njihovi sinovi, vsi, brez izjeme /.../ ne bi rodili v blatnem predmestju Buenos Airesa. Lahko bi jih srečevala v Ljubljani, hodila z njimi na kavo ob Ljubljanici in smučat v bližnje hribe. Namesto tega so morali vzeti nase usodo svojih očetov in uresničiti njihove trdovratne in trmaste sanje o slovenskosti na drugi strani zemlje.« (str. 94)

Knjiga je bila pravzaprav napisana kar dvakrat. Najprej je izšla v francoščini in je bila namenjena francoskim bralcem, ki ne poznajo »slovenske stvarnosti«. Zato je avtorica knjigi dodala tudi nekaj zgodovinskih podatkov o medvojnem in povojnem dogajanju v Sloveniji. Prvotno tega besedila ni nameravala vključiti v slovensko verzijo, a je kasneje ugotovila, da mlajša generacija, ki bo morda tudi posegla po tej knjigi, o tem dogajanju komajda kaj ve, zato jo je ohranila tudi v slovenski izdaji.

Rozina Švent

Odprto pismo Brini Svit

Zdi se mi, da je bilo okrog leta 2013, ko si se pojavila pri nas s fotoaparatom v roki in menda tudi s snemalcem v spremstvu Lučke Potočnik. Spominjava se oba z ženo tudi tvojih obiskov v Slovenski hiši in v mestu. Zapustila si nama prijeten spomin in sva bila vesela tvojega obiska. Kasneje si nama poslala po pošti tudi svojo knjigo v francoščini *Visage slovène* s prijaznim posvetilom: »Pavli in Marjanu hvaležno in prijateljsko«.

V naslednjih mesecih sem se lotil branja teksta, ki se je nanašal na naju, v nekdanjo tako priljubljeni francoščini, ki jo ti obvladaš mojstrsko in v igrivem slogu, ki pa prekaša moje današnje znanje. Precej časa sem še porabil, da bi dokončno razbral vsebino, ki ima precej teatralne igrivosti, pa se mi je začelo vedno nekaj zatikati, bolje rečeno sem začutil več kamenčkov v čevlju. Končno sem naprosil našo argentinsko znanko, da mi samo odstavek, ki se nanaša na naju, prevede v španščino. Ko sem ga dobil v roke, sem se zgrozil pred kopico izmišljotin in obsodb v zvezi z mojo ideološko preteklostjo, absurdno žaljivih in navsezadnje nerazumljivih, ki jih ne morem uskladiti s tvojim »prijateljskim« posvetilom.

8. januarja 2015 sem ti poslal e-pošto z vrsto opomb in opozoril na tvoje netočnosti in izmišljotine, ne da bi hotel začeti kakšno polemiko. Nasprotno, hotel sem celo stvar zaključiti in pika. Do danes še nisem dobil tvojega odgovora. Pač pa sem bil presenečen, ko sem bral v 2. letošnji številki *Svobodne Slovenije* zanimiv uvodni članek izpod peresa Marka Mehleta, ki živi v Sloveniji in je obravnaval knjigo *Brine Svit*, ki je izšla medtem v Sloveniji pod naslovom *Slovenski obraz*. Nemudoma sem zanjo prosil sina, ki mi jo je takoj poslal in je prišla v moje roke koncem januarja letos.

Najprej moram čestitati Marku Mehletu za jasno in strogo diskvalifikacijo Brinine knjige. Moti ga, kot mene, v knjigi predstavljena »karikatura argentinskega Slovence«. Potem dobro razčleni Brinine »vtise, ki jih je bila sama deležna,« in kasneje pristavlja, da »si ne more pomagati pri določanju meje, kjer se konča realnost ter začena domišljija«. Pisateljica se loti tudi mene in žene ter naju z neverjetno drznostjo obtožuje lažnih in absurdnih izmišljotin, ki so zrastle v njeni glavi. Proti koncu svojega članka Marko Mehle zaključuje svoj odlični zapis s stavkom: »Do sprave se ne da priti po bližnjicah.«

Ni moj namen obravnavati cele tvoje knjige, Brina, saj so nekateri opisi tvojih obiskov zelo prijaznega in res prijateljskega značaja. Osredotočil bi se le na spis, namenjen nama dvema pod naslovom *Mladosti*, ki je z lažmi natrpan in ga je Marko Mehle primerno označil kot »karikaturu«. Ne gre za najino osebno užaljenost, ampak za to, da se odkrijejo tvoje pomote in laži, ki jih

natresaš kot »verjetna« dejstva in bi jih morda kak tvoj bralec v domovini jemal za resnična.

Naštel bom samo osebe tvojih »portretov«, po vrstnem redu: Rok Fink / Lučka Potočnik / Tone Mizerit / Marijan in Pavla Eiletz / Mimi Antonič / Julia Sararachu / Peter Rot / Jani Gris / Lučka Pavšer (žena Andreja Rota) / Andrej Repar / Bojan Mozetič / Slovenska šola v Lanusu / Andrej Rot.

Kmalu v začetku omenjaš, da boš srečala enega redkih domobrancev, bojevnikov, ki je še med živimi. Pišeš »trije ali štirje so ostali ... nič več« in s tem citiraš svojega prijatelja »Gandhija«, kot si preimenovala Andreja Rota, ki ti je pisal vrsto svojih »prijateljskih« pisem, kot sama omenjaš. Po kratkih prijaznih besedah začenaš spraševati o vojni. Kajti »očka«, tako me imenuješ, je »s kolaboracijo začel zelo zgodaj ... leta 1943«. Nato citiraš moj ugovor: »Ne, ne, kakšna kolaboracija, me vehementno prekine. To ni bila kolaboracija, ampak tehnično sodelovanje. Prvič slišim nekaj takega: 'tehnično sodelovanje' ... z nemškimi okupatorjem, ki je hotel izbrisati z zemljevida majceno Slovenijo. Ali kot je izjavil Hitler med svojim obiskom aprila 1941 v Marjanovem rojstnem Mariboru: 'Naredite mi to deželo spet nemško!' 'Tehnično sodelovanje'; kajti dobili so orožje, uniforme, par usnjenih škornjev in plačo, da se bodo bojevali proti svojim ljudem, oziroma tistim, ki so organizirali upor in bili pripravljeni žrtvovati svoja življenja, da njihovega naroda ne bi pogoltnila zgodovina in ga pahnila v nič?

Angažiral se je zaradi patriotizma, pravi. Patriotizma? Seveda, ali niso nosili na svojih baretkah orla, starega slovenskega simbola? Borili so se proti komunizmu in revoluciji ter čakali na Angleže. On je služil v topniški enoti, na Ljubljanskem gradu. Leta 1945 so se umaknili na Koroško. To je izraz, ki sem ga že slišala: 'umaknili! Rekel je umaknili in ne: zbežali.«

Ker v svojem spisu skačeš z ene teme na drugo, kot je pač tvoj stil, bom skušal malo bolj strnjeno opisati svoje prepričanje. Domobranci smo bili v gotovem trenutku prisiljeni izbrati edino realno možnost preživetja med dvema zverinama, fašizmom in komunizmom. Zaupali smo našemu ilegalnemu vodstvu, da so zahodni zavezniki dobro poučeni o naši situaciji, pa menda ni bilo pravega stika na pravem forumu. Komunisti so znali odlično manevrirati v kalnem. Tudi smo upali, da bodo zavezniki napravili invazijo v Istri in bi se mi takoj spopadli z Nemci in pomagali zahodnim silam pri napredovanju. Komunisti so bili absolutno proti tej invaziji in bi se v tem slučaju skupno z Nemci začeli boriti proti zaveznikom. Pa so zavezniki sklenili drugače in se je vsa situacija spremenila.

Spet staviš pod vprašaj, če sem se res boril za dobro domovine, pa da smo imeli na rokavih (ne na kapah!!)

grb kranjskega orla. Da, tako je bilo, ampak na vojaških beretkah smo imeli pravo neomadeževano slovensko tribarvnico! In potem, ko se je zgodovina (in njeni svetovni liderji) zasukala v nam nasprotno smer, smo se popolnoma v redu, ko smo počistili našo topniško postojanko na gradu in celo natančno postlali naše postelje, začeli pomikati proti severu, proti Koroški. Pozor, nismo zbežali, kot so bežali partizani, kadar so se jim bližali domobranski bataljoni. Bili smo prisiljeni umakniti se, ker so se bližale pod Titovim vodstvom od zaveznikov organizirane prekomorske brigade, sestavljene z bivšimi mobiliziranci iz nemške in italijanske vojske.

Vrnem se tja, kjer začenjaš pogovor o vojni. Praviš, da se je »papa« (to sem jaz, čeprav me moja žena po domače kliče »moži«), kot zelo mlad kompromitiral v kolaboraciji z okupatorjem. Že v razgovoru sem te takoj popravil, da je ta kolaboracija bila samo »tehnična«. Kljub temu se ti zgražaš, spričo tega, kar je Hitler zagrozil Slovincem v Mariboru kmalu po okupaciji, da naj to deželo napravijo spet nemško.

Draga Brina, da boš vedela, vsa moja družina je par dni po tistem Hitlerjevem nesramnem obisku zbežala iz Maribora, ker je mojega očeta že iskala gestapo in bi gotovo njega odpeljali v Dachau, verjetno bi tudi zaprli mojo mater in starejšega brata. Ta se je nekaj dni prej rešil iz ustaške zasede v Zagrebu, kamor je šel kot prostovoljec v jugoslovansko vojsko, ki naj bi se postavila v bran proti Nemcem. Moja družina je bila že od nekdaj popolnoma angažirana v slovenskem domovinskem duhu, preko katoliško (ne pejorativno »klerikalno«, kot jih ti imenuješ) usmerjenih društev.

Svoje spomine iz tistih prelomnih časov sem na dolgo popisal v knjigi *Moje domobranstvo in pregnanstvo* (izdala celjska Mohorjeva). Naša družina se je zatekla v Ljubljano, ki je bila, kljub fašističnemu okupatorju, bolj znosna. Kar kmalu, pri svojih šestnajstih letih, kot otrok, sem se včlanil v Slovensko legijo (ena izmed treh protiokupatorskih organizacij). Kje si ti, Brina, videla, da sem takoj po Hitlerjevem obisku v Mariboru zašel v »tehnično kolaboracijo, z orožjem, dobro oblečen v uniformo, s parom škornjev in plačo, da bi se boril proti svojim rojakom, se pravi s tistimi, ki so se organizirali v oboroženi rezistenci, pripravljeni dati svoje življenje, da narod ne bi bil uničen in požrt od zgodovine«? Le kdo te je naučil teh absurdnih idej, saj se ti takrat še nisi rodila!

Nešteto knjig in spisov je bilo napisanih od ne-ko-

Marijan Eiletz.

munističnih piscev, kjer z zgodovinskimi dokazi razgaljajo tisto »domoljubnost« od komunistov iz Moskve organizirane boljševiskične revolucije, z vsemi njihovimi lastnostmi. Naj omenim samo dejstvo, da so komunisti kar od začetka pobili v Ljubljanski pokrajini nekaj čez tisoč nedolžnih civilnih žrtev, med temi mnogo žensk in otrok, še preden se je organizirala prva vaška straža v obrambo proti komunistom. Takrat so se začeli Slovenci zavedati, kaj se z njimi dogaja. Po vaseh so začeli izkopavati skrite puške in organizirati nočno stražo pred napadi teh revolucionarjev, katerih pritisk se je dan za dnem večal. Po dolgem oklevanju in pomislekih so ljudje končno zahtevali od italijanskega okupatorja, da zagotovi mir pred temi zločini. Nekaj časa je trajalo, da je končno okupator dovolil delno oborožitev z zastarelim lahkim orožjem.

V septembru 1943 pride do razsula italijanske države in njena vojska je trumoma zapustila to »Ljubljansko provinco«. Takrat sem se jaz, sedemnajstletnik, kot zvest domoljub in v bojazni, da nas bodo zasedli Nemci in bi nas kot begunce iz Maribora aretirali in odpeljali v svoja zloglasna taborišča, priključil našim skupinam četnikov in vaških straž, ki so se zbirali na Turjaškem gradu kot del jugoslovanske kraljeve vojske. Tam okrog smo se premikali štirinajst dni in bili stalno napadani od dobro organiziranih komunistov, katerim se je priključila tudi italijanska topniška baterija. Umikali smo se pred premočjo partizanov proti Ljubljani, kamor sem se zatekel na skrivaj, da me ne bi odkrili Nemci. Ostal sem doma do konca leta 1943, ko so medtem razni naši vodje (najvažnejši je bil jugoslovanski general Rupnik), po dolgih diskusijah z Nemci, že ustanovili »Slovensko domobranstvo«. Dobro je tudi vedeti, da so se v domobranstvu združili ne samo »klerikalci«, ampak tudi liberalci. Zgodovinsko dejstvo je to, da nam Nemci niso nikdar zaupali, ker so vedno pričakovali, da jim bomo skočili v hrbet. Takšna je bila tista »tehnična kolaboracija«, ki je ti nisi mogla razumeti. To je bilo v mnogih tekstih že stokrat povedano in dokazano. Domobranci smo bili prisiljeni med dvema zmajema odločiti se za enega ali drugega.

Potem govoriš o knjigi *Passion fixe de Sollers* in nato hočeš primerjati slovensko in francosko kolaboracijo. To je absurd. Če ne bi komunisti začeli svoje boljševiske revolucije, v Sloveniji sploh ne bi bilo govora o kakem »sodelovanju« z okupatorjem.

Nato omenjaš »Gandhijev« (Rotov) film s scenami iz nemških arhivov o domobranski prisegi. Ta boleča tema je bila takrat za nas hud izziv, ker je bila večina naših edinic nasprotna prisegi in pripravljena za umik v gozdove, ker se ni hotela udeležiti te od Nemcev izsiljene prisege. Precej literature je na naši strani napisane o tej temi, a končno, ko je za las manjkalo, da se domobranci ne umaknemo v gozdove, so nas naši vodje pomirili, da ta prisega, ker je izsiljena, ni veljavna. Zato so šle nekatere naše edinice takrat v aprilu leta 1944 na stadion in nato v paradi na Kongresni trg. Moja topniška baterija je bila takrat razdeljena na razne skupine v notranjščini, zato nismo šli na tisto prisego.

Vendar ti primerjaš tiste scene s civilisti v narodnih nošah in »črnih??« uniformah, na polju »konservativcev in klerikalcev«, in jih takoj primerjaš z rdečimi zastavami z boljševiskimi zvezdami pri odpornikih in komunistih. Nato pribiješ, da estetsko ni mogoča primerjava, »LEPOTA JE REVOLUCIONARNA«. Nato dodajaš neki citat v zvezi s francosko situacijo, da je »revolucija nasilnost, morija in tragika«, kar naj bi veljalo tudi za slovensko »rezistenco«. Vidiš pa v tem tudi mladost in svetlobo na njih licih. Vidiš to lepoto samo na eni strani? To so bili tisti, ki so pobijali in mučili može, otroke in žene, ki ležijo v preko šeststo jamah in rovih po vsej Sloveniji?

Nato se vračaš spet na Kongresni trg, na tisto prisego, kjer v svoji domišljiji vidiš mene, v novi uniformi in bleščočih škornjih. Tam sanjaš, da me vidiš, ko poslušam in ploskam propagandnim govorcem in pred »kljukastim križem« pozdravljam s fašističnim pozdravom. In na stadionu prisegam zvestobo nemški vojski. Ljuba duša, to je že višek tvoje bolesterne fantazije. Tisti dan mene ni bilo ne na stadionu ne na Kongresnem trgu.

Še to bi ti omenil, za zaključek, da v teh tvojih zadnjih odstavkih, ko zelo lepo, skoraj dobrohotno opisuješ mojo ženo Pavči, niti z besedo ne omenjaš tistega bistvenega dela njene zgodbe, ki jo imaš registrirano v svojem snemalniku ali v svojem spominu, ko sta bili s sestro Polonco zaprti v zloglasnem taborišču Teharje, kjer sta doživljali strahote tega taborišča, videli nečloveško mučenje zapornikov, stradanje in sovražstvo »zmagovalcev« in od koder sta se sestri skoraj čudežno rešili uboja v Hudi jami. Morda ti je zmanjkalo časa, ali se ti je snemalnik zataknil?

In končno bi ti rad zaupal še to, Brina, da vsak dan moliva z ženo za naše rodoljube, prijatelje in nasprotnike, sočasno pa moliva in tudi delava za našo narodno spravo, tako neobhodno nujno in težko dosegljivo.

Draga Brina, iz srca bi ti priporočal obširno knjigo režimskega zgodovinarja Toneta Ferencja, mojega sošolca iz predvojnega Maribora. Ta fant je že na začetku knjige objavil faksimile svojega rokopisnega poetičnega predgovora, ki ga je zapisal maja 1995:

REKVIEM

*Jaz tokrat praznoval ne bom
ne konca vojne in ne zmage;
zaprl se bom v svoj tihi dom
in molil za Slovence svoje drage.*

*Za njih bom molil, ki so nekoč
bili rdeči, beli, plavi
in vsak v svobodo svojo zroč
izginili v gorja poplavi.*

*Naj »lux perpetua« zdaj sveti vsem,
ki v breznih in grobovih spijo,
in »requiem aeternam« njih kostem,
kjerkoli trhle še ležijo.*

Draga Brina, končal bi to pismo z iskreno željo, da se približaš še kakemu drugemu rojaku, ki tudi išče resnico, ki je razbita na nešteto končkov, saj je dolžnost vseh Slovencev, da sestavimo iz teh dragocenih drobcev takšno podobo naše polpretekle zgodovine, ki bi se vedno bolj približevala cilju, ki se imenuje Resnica.

Lep pozdrav
Marijan in Pavči Eiletz

Vladimir Kos

Kantilena premaganemu Angelu smrti

*Ta pesem je zate, o Angel vseh smrti!
Z njo rad bi tolažil Te; zdaj nas ni strah
– tako kot nekoč –, ko na koso oprti
smo Smrti nemočno predali svoj prah.*

*Ne bodi turoben! Še zdaj si mogočen;
življenju nam strgaš naklonjeno nit.
In vendar nihče ni od dejstva izločen:
naš up je v Vstajenju Gospodovem skrit.*

*O, Angel, Ti bolj od človeka razumeš:
Vstajenja z grobov ni brez božje moči!
Tako je Bog vnesel v vse Svoje izume
veselje, podpisano z žigom Krvi.*

*In Raj nam bo nova nekoč zgodovina –
pred smrtjo je Vstali od mrtvih dejal.
Ker Bog je Ljubezen. In Bog je Družina.
Kako bo lepo, ko med nami bo stall!*

Dva prašiča sta se sprehajala po ulici. Ko gresta mimo mesnice, eden začudeno vzklikne:

»Poglej te nore ljudi! Mislijo, da potrebujemo rezervne dele!«

Policaj vstopi v trgovino s sadjem:

»Zdravo, dajte mi kilogram jabolk!«

»Z veseljem! Kakšna: zelena, rdeča ali rumena?«

»Vseeno kakšna, saj jih bom olupil!«

»Če rečem, da sem bila lepa, je to preteklik,« pravi profesorica slovenščine.

»Kaj pa je, če rečem, da sem lepa?«

»Čista laž!« se oglasi nekdo iz klopi.

LISTNICA UPRAVE

DAROVI V TISKOVNI SKLAD:

Andrej Kosič – 10,00 €; dr. Karel Bonutti – 10,00 €; Nadia Malalan – 20,00 €; Antek Terčon – 20,00 €; Anton Korsič – 20,00 €; Jurij Rosa – 40,00 €; Boris Golec – 30,00 €; Mara Cerar Hull – 20,05 €; Slovenian Research Center – 66,38 €; Paolo Zlobec – 20,00 €; Mirella Merkù – 40,00 €; Marija Prukar – 10,00 €; Ivo Kralj – 20,00 €; Valentin Frančeski – 20,00 €; Giovanni Beorchia – 10,00 €; Nataša Gregori – 20,00 €; Livij Valenčič – 20,00 €; Maria Elsbacher – 20,00 €; Marko Udovič – 20,00 €; Kati Burjes – 109,51 €; Marinka Terčon – 70,00 €; Jožica Breclj – 10,00 €; Alojz Hlede – 20,00 €; Lojze Debelis – 20,00 €; Rožica Pertot – 30,00 €; Patrizia Krevatin – 10,00 €; Ninko Černic – 20,00 €; Marija Žgavec – 20,00 €; Adrijan Pahor – 10,00 €; Aleksander Cergol – 20,00 €; Robert Petaros – 20,00 €; Živka Marc – 70,00 €; Jožko Gerdol – 20,00 €; Grazia Gerdol – 20,00 €; Fabio Pahor – 20,00 €.

DAROVI V SPOMIN:

V spomin na Lido Debeljak daruje Lojze Debelis 20,00 € za Mladiko.

V spomin na očeta Jožeta, mamu Lojzko in sestro Matejko ob obletnici smrti daruje Joži 70,00 € za Mladiko.

V spomin na Lido Turk daruje H. P. 50,00 € za Mladiko.

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo.

Če pokličem 113, pride policija, kdo pa pride, če pokličem 311? Tudi policija, samo ... z vzvratno vožnjo!

Stric: »Kit je tako velik, a se vendar hrani samo z malimi ribicami npr. s sardinami, ker ima zelo ozek požiralnik.«

Mali nečak: »Kako si pa odpre kit škatle sardin?«

Teta: »Kaj ti je prišlo na misel, da spiš tukaj v kurniku?«

Mali nečak: »Stric mi je rekel, da morajo otroci s kurami spat!«

Pri zdravniku: »Želim shujšati.«

»Morali boste držati kuro.«

»Kakšno? Pečeno ali kuhano?«

Učitelj: »Zakaj kroži zemlja okrog sonca?«

Učenec: »Zato, da je ne zebe, da je povsod enako gorka.«

MLADIKA

Odslej v prodaji tudi v trafiki
na Dunajski cesti 14 na Opčinah
(nasproti Prosvetnega doma)

Ste poravnali naročnino?

Celoletna naročnina 30,00 €.

Letalska pošta: Evropa 50,00 €, Amerika 60,00 €, Avstralija 65,00 €.

Poštni račun: 11131331; uprava Mladike, Ulica Donizetti 3 v Trstu (pon.-pet. med 9. in 17. uro).
Bančni račun: Zadrúžna kraška banka – Banca di Credito Cooperativo del Carso (IBAN: IT58 5089 2802 2010 1000 0016 916; SWIFT: CCRTIT2TV00).

Vse publikacije naše založbe

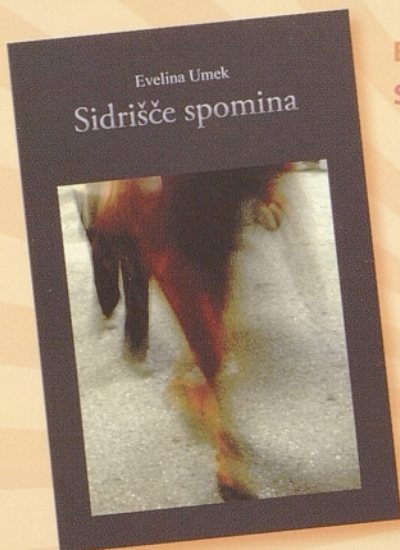
lahko dobite

- osebno na našem sedežu v ulici Donizetti 3
- naročite po telefonu na 040 3480818
- ali po e-mailu na uprava@mladika.com

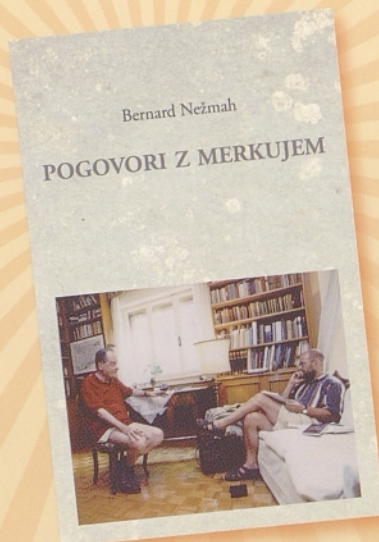
s 15% popustom!

KO NA JEZIKU
KOPNI SNEG

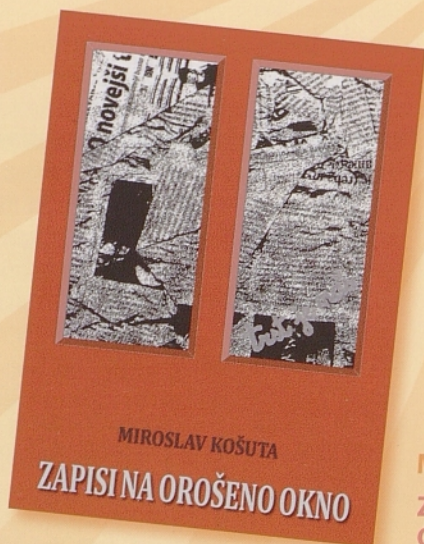
Marij Čuk
KO NA JEZIKU
KOPNI SNEG

EVELINA UMEK
SIDRIŠČE SPOMINA

BERNARD NEŽMAH
POGOVORI Z MERKŪJEM

MIROSLAV KOŠUTA
ZAPISI NA
OROŠENO OKNO